

ERENGI

F. LIIA

Nr. 3

MÄRTS

1939

SISU:

- Hugo Viires — Omakultuuri läte ja jõud.
Leo Soonberg — Haridusest ja haridustööst.
Peaaegu veste.
Paul Vahi — Vabadusmonumendi püstitamine
nõuab meie kõigi kaastööd.
E. Oja — Juhiseid ajakirjanduslikuks tööks.
Villem Luhasoo — Mõni sõna noortest. Vas-
tuseks Liis Kallasele.
Karl Laane — Õpiringide-üritus rahvakasvatuse
tegurina. Ringhäälingus 28. veebr. 1939. a. peetud loeng.
Seltskondlike rahvatantsude kirjeldusi.
H. Lepamäe — Rahvuslikkuse nõue meie vaba-
haridustöös.
M. Luu — Kui Sulustveres esimest korda näite-
mängu tehti.
Mitmesugust.
Kirjandust.
-

*Kes suitsetab
paremat, see
suitsetab hästi!*

*ETK tubakatooted
võidavad kõrge kvaliteediga!*

ARIENG

× VABAHARIDUSTÖÖ JA MAATEATRI AJAKIRI ×

Pea- ja vastutav toimetaja Evald Vender. Tegev toimetaja Leo Soonberg. Vabaharidustöö osa toimetaja Neeme Ruus. Maateatri osa toimetaja Andres Särev. Toimetuse liikmed: E. Oja, J. Rummo, J. Ruus ja A. Sibul.

Väljaandja EESTI HARIDUSLIIT. Toimetuse ja talituse Tallinn, Uus tn. 2, tel. 452-64. Ilmub kord kuus, väljaarvatud 2 suvekuud. Tellimishind: 2 kr. aastas, 1 kr. poolaastas. Üksiknumber 25 senti.

Nr. 3

28. märtsil 1939

XIII aastakäik

Hugo Viires

Omakultuuri läte ja jõud

Meilgi hakkab juba mõnevõrra maad võtma arusaamine, et õige ja puhas kultuur on see, mida keegi ei saa osta raha eest. Selle õige ja puhta kultuuri all me mõtleme sisemist kindlajoonelist intelligentsi, mõtestatud elustiili, sügavalt omapärast vaimust, millest kõik lähtub inimesikus ja ta välispidises tegevuses. Tõsine kultuur on üks neist vähesist, mis ei kummardu raha kui võimu ees. Osta saab vaid tsivilisatsiooni — igasuguseid tehnilisi vahendeid, ehteid, mõnususi, välist hiilgust. Sel pole aga midagi ühist õige kultuuriga, sest õige kultuur on oma olemuselt niisugune, et seda ei saa võtta pihku nagu kivitükki või mõnd muud eset. Raamatki, mida võime küll käega katsuda ja mis on kultuuri produkt, selle säilitajaid ja edasiviijaid, ei ole mitte otseselt kultuur, vaid selle vahend. Kultuur kui sellane pole aga iseendast vahend, vaid loov otseväärtus. Tõelist kultuuri saab omandada ainult ühel teel — seda endas läbi elades, ise end kujundades ja kasvatades, loovate tööde tehes, tarkusi omandades. Kultuur ei põlvita raha ees ega nõuaka, et inimene tema ees peaks põlvitama. Kultuur tahab ainult, et teda armastataks. Selles seisabki kultuuri ileloom ja primaat, et ta pole vangistatav ega ülevõetav. Kultuuri tuleb luua.

Nagu üksikisik, nõnda ei saa ka rahvad endale osta kultuuri. Ei suured ega vägevad rahvad. Ka mitte visad ja sangarlikud, nagu Eesti. Parimalgi tahtel võib väljast importida ainult kultuurivahendeid, selle saadusi, ühe sõnaga — tsivilisatsiooni kõiges selle kirevuses ning toreduses. Aga kultuuri mitte. See tuleb igal rahval endal üles ehitada kivi-kivilt, milleks teistelt võib ainult saada mõjutusi ja ergutust. Selles seisabki kogu raskus.

Kuidas jõuame siis kultuuri pärislätte juure? Kus asetseb ning kust algab see läte?

Eesti rahva kohta valitses mõnel pool pärast meie omariikluse saavutamist arvamine, et oleme väga kultuurilase, ilma tähelepanuvääriva kultuurilise minevikuta, ilma vaimse loomingu ja loomisevõime tagi maa. Avaldati — osalt sihilikult, osalt teadmatusest — teatavate ringkondade poolt kahtlust, kas me „niisuguses seisundis“ olemegi suutelised oma iseseisvat riiki juhtima, valitsema ja üles ehitama. Õeldi, et meil polevat kultuurilisel ja vaimsel alal mitte midagi niisugust, kuhu äkki omapead jäänud rahvas võiks kinnitada oma kannu.

Ja ennustati seda kõige hullemat — hukku-
mist iseenda varemleil.

Kuivõrd väär ja vildak oli säärane Eesti
üle tehtud hinnang, seda näeme ja mõis-
tame täiel määral alles nüüd. Mõistame
kohe, aga nüüd on ka meil endil sootuks
avaram ja mitmekülgsem ülevaade oma
rahva minevikusaavutustest, kultuurilisest ja
rahvakunstilisest loomingust, eestlaste sü-
gavast loomejõust ning teotahtest. Põhjali-
kumad uurimisretked meie kaugemasse mi-
nevikku on heitnud uut valgust Eesti aja-
loolisele sisemisele arengule ning on tões-
tanud, et Eesti on olnud kultuuriliselt viigas
rahvas juba paljude sajandite eest. Ka on
vahepeal suudetud rohkesti täiendada ja
läbi uurida meie kõrgeväärtuslikke vana-
varakogusid, mis oma kvaliteedilt ja ulatu-
selt suhteliselt ületavad nii mõnegi suure
kultuurirahva omad. Ka see intensiivne ja
süsteemaatne töö, mida muinasvarade korral-
damise alal on teostanud Tartu ülikooli ar-
heoloogiakabinett, on olukorra parandami-
seks rohkesti kaasa aidanud.

Kultuuri, eriti omakultuuri, lätteks on
meie maa ja meie rahva kaugeim minevik.
Siit tuleb meil ammendada mitmesuguseid
sugemeid ja väärtusi ka tänapäevases üles-
ehitustöös. Siit tuleb võtta lähtepunkte.

Millisel astmel meie rahva aineiline ja
vaimne maailm oli ajal enne ristiriüütlike
vägivaldset sisse-murdmist, seda on küllal-
daselt teadusliku usutavuse ja põhjendatu-
sega näidanud prof. Moora uurimus
„Eestlaste kultuur muistsel iseseisvus-ajal“,
mis käsitleb noorema rauaaja elu-olu, luues
pilte meie tolle aja ühiskonnast ja rahva-
kultuurist. See teos lõi jalad alt ka neil
varemalt käbele lastud juttudel, nagu oleksid
eestlased vanasti olnud ainult pime ja
barbaarne röövrahvas, ilma vaimsete huvi-
deta ning loominguliste eeldusteta. Aga üht-
lasi see teos lükkas ka ümber vaate, nagu
oleksid meile kultuuri toonud alles saks-
lased, kelledeta meie ialgi poleks kuhugi
jõudnud.

Juba üksi meie rohked muinaslinnused
annavad tänapäevgi kujuka pildi meie rah-
va võimisest, intelligentist ja sotsiaalsest
distsipliinist (vt. mag. E. Laidi raamat
„Eesti muinaslinnad“). Sest muinaslinnadel

pole mitte ainult teaduslik tähtsus. Need on
vaba Eesti mälestussambad, suurimad tun-
nistajad sellest jõust ja kultuurist, mis siin
oli loodud enne maa langemist (prof. A. M.
Tallgren). Veel kaugemast ajastust (kesk-
mine kiviaeg ehk mesoliitiline ajastu) toob
meile üllatavaid teateid eestlasist asukaist
ka mag. Indrek o ülemöödunud aastal
ilmunud uurimus „Eesti ürgaeg“, mis näi-
tab mitmesuguste rikkalike leidude varal, et
juba 7000—9000 aasta eest eestlased näit.
Kunda Lammasmäe rajoonis elasid n.-n.
vaimset ja iseteadlikku elu. See mesoliitiku-
mi asukate elu on mitmeti huvipakkuv ning
küllap selles mesoliitikumis ongi meie rah-
va omapärase kultuuri algkodu.

Mineviku primitiivsele kultuurile järk-
järgult pealeehitusi tehes on rahvas jõudnud
nüüdisaja mitmekülgse kultuurieluni ja
intelligentsini. Selle järkjärgulist orgaani-
list kasvamist tõendavad kõik need rohked
leidasjad, kogu meie muinasvara, rahva-
kunst, rahvaluule, rahvapärased mängud,
viisilooming jne. Siin näeme meie rahva
vaimse arengu redelit, tutvume ta omapä-
rase maitse- ja mõtteilmaga. Ning kõige
selle juures peame mees pidama, et ai-
nult maa, meie talupojaraahvas on
olnud selleks tarmukalt visaks jõuks, kes
eesti omapärast kultuuri, vai-
mu ja hinge läbi paljude ma-
sendavate sajandite on kan-
nud meie ajasse. Ainult maarahvas
jääb kõigest orjastamisest, saksastamisest ja
venestamisest hoolimata selleks, mis ta oli
oma verelt ning vaimult. Linnad olid tollal
puhtakujulised saksuse kantsid ning iga
sinna eksinud eestiline, olemuselt meielik
idu paindus seal kohe võõraste tuulte järgi.
Kõik meie vanavara — arheoloogilised leiud
ja etnograafilised pärandid, rahvaluule, rah-
vamuusika, rahvariie, igivanad rahvapärased
traditsioonid jne., kõik see on praegu eran-
ditult kokku kogutud maalt, mis sellega päl-
vib eestluse säilitaja au.

See muuseumidesse talletatud omapä-
rane kultuuri põhivara, etnograafiline aares-
tik, ei evi nüüdisajal mitte üksipäinis suurt
teaduslikku tähtsust, siin on küllalt seda,
millele võib end toetada praegune
l o o v Eesti. Neis aardeis uinuvad minevikus

elanud ja töötanud eesti sugupõlvade jõud, — neid jõude tarvitseb ainult äratada. Neis kõneleb eestluse eneseavaldus, niisama kui meie natsiooni ekstreemseim mõte ja sisim olemus. Muinasvarasse on kätketud varjatud rahvuslik dünaamika, mis otstarbekalt juhitud virgastab meidki meie kaasaegses kultuurilises missioonis. Siitkaudu õpime tundma eesti tõelist vaimu, rahva hingeelu arengut, ta tööetikat, usundit, ta eetost. Siin on meie omakultuuri läte tänapäeval.

Tänapäev, kus tehnika ülikiirest progressist sõltuvalt (autod, lennukid, raadio, kino jne.) rahvusvaheline läbikäimine on muutunud erakordselt elavaks, läheb sisemise stabiilsuse saavutamiseks hädasti tarvis kindlat omakultuuri baasi. See on eriti maksev väikerahva kohta, kuna väikerahvas kergemini võib muutuda võõrmõjude tallermaaks. Väikerahva tugevus saab olla vaid ta kindlalt rajatud kultuurilises struktuuris, vaimuses, kõrgelt arenenud rahvus- ja elutundes. Rahvustunne tekib aga spontaanselt, pingeliselt, ainult seal, kus aluspõhjaks on mitmekesine, rikkalik rahvakultuur. Sest selles peituv suggesttiivne jõud on kogu rahva elu liikumapanevaks tuiksooneks.

Meie viimase aja kultuuriloomingu üks olulisimaid nõrkusi on, et selles avaldub liig palju Lääne-Euroopa kultuurkondade mõjutusi, mis alati meie põllul pole kaugeltki positiivset vilja kannud. On sageli unustatud oma rahva elulisimadki vajadused ja on jälgitud meile võõraid ning mentaliteedilist kaugeid eeskujusid.

On seepärast huvitav kuulda, mida meie kultuurielu kohta paar aastat tagasi ütles üks meie kultuuri loojaist — A. H. Tammsaare. Toome need hästi märkilastud mõtted siin sõna-sõnalt:

„Võiks hüüdele: „Rohkem Euroopat!“ sama hästi kõrvale seada hüüde: „Vähem Euroopat ja rohkem meid endid!“ Sest meie loome kõigepealt iseendale, mitte Euroo-

pale. Euroopa pole meist kultuuriliselt kuigi palju huvitatud. Euroopa pole endastki kultuuriliselt kuigi palju huvitatud. Et Euroopat kultuuriliselt huvitada, peaksime vististi malailasiks, botokuudideks või bushmeniteks muutuma, ehk olgu siis, et me suudaksime ületada nende Danted, Cervantesed, Racine'id, Goethed, Shakespeared, Dostojevskid, Ibsenid jne.

Euroopale pakkuda Euroopa kultuuri on mõttetu, sest Euroopa on omagi kultuuriga suures hädas ja ei tea nähtavasti, kuhu teda panna, kuhu mahutada. Sellepärast tõusebki seal kultuuriapostleid, kes päris tõsi- näoga nõu annavad olevat hävitama hakata ja muutuda barbaariks.

Nii siis — esimeses järjekorras meie ise, alles hiljem mõtleme teistele, nii peame kõndima omakultuuri teed, mis viib meid ehk lõpuks Euroopassegi. Aga võib olla polegi nii väga ahvatlev Euroopa, vaid Euroopat peaks ehk kultuuriliselt üle jõudma. See võiks olla ideaaliks. Euroopa kultuur pole inimsoole loodetavat õnne toonud, sellepärast peaks ehk mõne uue kultuuriga katsetama. Katsetame siis puhteesti kultuuriga, kuigi me veel õieti ei tea, mis tuu om, siis tuleb ehk lõpuks ka tasu.“

Nii üks meie silmapaistvamaid kultuuri- poste A. H. Tammsaare.

Meil küsitakse üsna tihti teatava imetlusega, miks Rootsi, Soome, Norra, Daani, Hollandi ja Ungari on sisemiselt tugevad? Nad on seda tõepoolest. Kes aga nende rahvaste elu on lähemalt tundma õppinud, see teab, et mitte euroopalik kultuur ei tee neid tugevaks. Nende elujõud ja kindlus on võrsunud nende omakultuuri lättest. Kui need maad on kultuuriliselt Euroopat vallutanud ja pannud Euroopat endast kõnelema, siis küll vaid ühel teel — rahvapärase kultuuri kaudu. Nende omakultuuris seisab jõuallikas ja lähtekoht.

Selle tõe tunnetamiseni tahame jõuda ka meie.

Tellige veel täna „ARENG“!

Haridusest ja haridustööst

Peaaegu veste

Kui me midagi tahame teistele selgeks teha ning selleks eriti tugevaid ja mõjuvaid argumente vajame, siis me harilikult teeme väikese ekskursiooni vana Greeka kultuurilukku. Sealt leiame alati abimehi, kes nii targalt on ütelnud (ükskõik, missuguse küsimuse kohta), et meile vastu vaidlejail otsekohe pind jalge alt kaob. Seepärast pöördun minagi vanade greeklaste poole, et juba alguses võimalikud vastuvaidlejate protestikatsed lämmatada. Niisiis Greeka filosoof Herakleitos väitis, et sõda olevat kõige ema. Sellega too poolpoeedist mõttetark tahtis ütelda, et kõik, mis siin maailmas sünnib ja on, saab oma alguse võitlusest.

Üle tuhande aasta hiljem leidis inglise filosoof Thomas Hobbes Herakleitose mõtte õige olevat ning rajas oma õpetuse lausele: elu on kõigi sõda kõigi vastu! Ja veelgi hiljem teine inglane, Charles Darwin, arvas, et elu on võitlus olemasolu eest. Muidugi leidub veel teisigi mõtlejaid, kes on tulnud samale otsusele. Ja kui lõõte lahti noorte tüdrukute mälestusalbumid, siis leiata sealt kindlasti sellase „sügavmõttelise“ lause nagu: „Elu on võitlus ja sina võitleja! — Leida.“ (See viimane sõna on muidugi allkiri ning seepärast võib see varieeruda!)

Kuna ma nüüd oma kannal olen kinnitanud niisugusele vääramatuile autoriteetidele, siis lugegem see väide küllaldaselt tõestatuks. Nii et elu on võitlus. Kuid võitluseks vajatakse relvi. Ja kui vaatleme ajaloo käiku, siis näeme, et inimesed relvad on aegade kestes väga suuri muudatusi läbi teinud. Ma ei mõtle siin arengukäiku vibupüstist kiirlaskekahurini, vaid eluvõitluse relvade arengut. Kui meie kauged esivanemad endid igasugu kiskjate ja vaenuliste omasuguste vastu oma rusikaga kaitsma pidid, kusjuures kaitse edukus oli sõltuv lihaste jõust, siis aegade möödudes on mõistus üha rohkem esiplaanile kerkinud. Kui koopaelanike juures veel täies ulatuses oli maksev lause: „Ega intelligents toore jõu vastu

saa!“, siis hiljem kogeti, et mõistusega saab füüsilisest jõust ikka jagu. Juba vanadel eestlastel oli see selge, sest ega nad muidu Kavalat Antsu Vanapagana üle triumfeerida lasknud.

Ja praegu peetakse meil mõistust elu võitluse tõhusaimaks (tore sõna!) relvaks. Nagu me riikide ja rahvaste elust oleme võinud panna tähele, täiendatakse kõikjal vahet pidamata relvi. Loomulikult peame siis ka oma mõistust täiendama, et eluvõitluses seista seisukorra kõrgusel. Ja nii me teemegi ning seda toimingut nimetame haridustööks ja kogu relvastust — hariduseks. Nüüd oleme siis kõiksugu keerdkäikude abil õnnelikult jõudnud selle kirjutuse pealkirjas mainitud mõisteteni.

Asi oleks kõigiti selge ning ma võiksin rahuliku südamega oma kirjutuse lõpetada, kui inimesed rahulduksid ainult sellega, et oma aeg maailmas ära elada. Kuid inimesed ei lepi sellega — nad tahavad ka õnnelikud olla. Ja leidub väga ning väga palju sääraseid inimesi, kes arvavad, et elu peab olema ka lõbus, see peab pakkuma naudingut. Ning vaadake, lugupeetud lugejad (kui üldse sel kirjutusel peale korrektori ja laduja lugejaid leidub!), see teeb asja keeruliseks. Sest niisugused inimesed ütlevad, et haridus pidavat nende elu tegema sisukamaks.

Ja nii me saame kaks seisukohta. Ühe kaitsjad ütlevad, et haridus peab inimesele eluvõitluses olema vahedaks relvaks, kuna teised väidavad, et haridus peab inimese elu rikastama seda tegema elamisväärseks, inimesele õnne andma. Need põhimõttelised seisukohad väljenduvad igapäevases elus nii, et ühed seavad esikohale kutsehariduse, kuna teised pooldavad üldharidust. Esimesi võiksime nimetada realistideks, teisi idealistideks. Aga nagu me teame, on viimaste arv meie ajal üpris kokku kuivanud. Me isegi läheme niikaugemale, et kui me mõnd idealisti elus kohtame, siis muigame kaastundlikult ta üle. Meie enamuse seisukoht

idealiste suhtes on umbes sama mis tolle õilsa rüütli Don Quixote'i suhtes, kelle võitlust veskitiibadega me kõigiti naeruks paneme. Ja kui meie kultuuri areng samas suunas edasi läheb nagu ta praegune tendents näitab, siis jäävad idealistid meil samasuguseks haruldasteks muinasaegseiks monstumeiks nagu dinosaurused ja arhäopteeriks.

See kultuuri tendents on paljud mõtlejad lasknud tulla väga pessimistlikele arutlusile. Mõned (näiteks Spengler) ennustavad selle põhjal kogu meie kultuuri hävimist, teised otsivad pääsu uutes õpetustes (teosoofia) jne. Kuid käesoleva kirjutuse ülesanne pole asja nii põhjalikult haarata, seepärast pöördugem tagasi pealkirjas nimetatud teema juure.

Kui me vaatleme nüüdisaja koole, siis näeme, et siin rõhutatakse kutseharidust. Kool peab inimesi elule ette valmistama — seda on korduvalt nii sõnas kui ka kirjas nõutud. Sinnapoole viitab ka kutsekoolide asutamine ja propageerimine. Kuna hariduspoliitikat juhib riik oma huvide (ja riigi huvide ühtuvad paljudes punktides üksikisiku

huviga) seisukohast lähtudes, siis peame selle hariduse suunda kõigiti õigeaks kiitma. Riik ei taotle üksikinimese, vaid kogu rahva õnne ja heaolu, seepärast peab ta iga üksiku huvid allutama üldistele huvidele. Riigi kodanik on vaid rattake keerulises kellavärgis — ta peab täitma oma ülesande, muidu mehhanism ei tööta korralikult. Iga üksiku inimese õnn jääb ta eralõbuks.

Ja üksikud inimesed kasutavadki selle „eesõiguse“ ära. Mõtlen nimelt neid, kes oma vabal ajal loevad. Olgu lektüür populaarteaduslik või ilukirjanduslik, ikka mõjub ta harivalt, on n.-ü. haridustöö. Ja kaugelt suurem osa inimesi oma vabal ajal „harib end“ mitte kutsealaliselt. Nii et enamikul enda täiendajail läheb hariv töö õnne kontosse. Või teisiti üteldult: Vabal ajal inime muutub idealistiks. Kuid ega lugemine üksi hari. On veel teisigi viise, näiteks kursused, loengud, õpiringiline tegevus, näitekunst jne. — ühe sõnaga kõik need alad, millega tegutseb vabaharidustöö. Nüüd aga oleme jõudnud ala juurde, millest käesoleva ajakirja veergudel alati juttu tehakse — seepärast lõpetagem!

Paul Vahi

Vabadusmonumendi püstitamine nõuab meie kõigi kaastööd

Vabadussõja monumendi püstitamise mõte on juba mõne aja eest pääsenud liikuma hiigelsammudega. Vastava üleriikliku peakomitee loomisega on sellele pandud tugev alus ja ka üleriiklikult on kohapealsete komiteede loomine näidanud, et vabadussõja mälestamine on meil kõikjal üks südamelähedasimaid küsimusi. Aga mitte üksnes see, vaid väga paljude asutuste, organisatsioonide ja ka üksikisikute poolt on juba teatatud summade määramisest ning annetamisest.

Vabadussõda on kogu eesti rahvale olnud mitte üksnes suureks füüsiliste, vaid veelgi rohkem suureks psüühiliste jõudude

ning võimete prooviks. Samaaegselt see on olnud meie rahvusliku heroismi suurimaks avalduseks, mis on hilisemal iseseisvuse aastail olnud alatiseks õhutamaks. Aga peale selle on see olnud ajajärguks, mis meie rahvuslikule olemusele ning rahvuslikule ideoloogiale on annud väga olulisi põhijooni.

Sellest väljakasvanud rahvuslikud tunnetused on eriti kõigil vaimse elu aladel olnud enam või vähem tegevustiku virgutajaks. Rahvusliku ühtluse, koostöö ja tervikluse mõte on ikka ja jälle tagasiviidav neile heroismiaegadele.

Nõnda on päris arusaadav, miks meie mõtted kõige vabadussõjaaegsega seoses on

looritatud otseku erilise pühadusega. Ja samuti on ka kõik meie eluavaldused, mis kuidagi on ühendusse viidud meie vabadusvõitlustega, saanud otseku erilise hoo ja sooja kaasatundmise osaliseks.

Kui seejuures vanema põlve teadlikumad tegelased, kes ise on otseselt seisnud võitlejate ridades, nende mõtete osas jäävad omaaegseile raskusile ja kaotusile mõteldes vaikivalt tagasihoidlikuks, siis noorem iseseisvusaegne sugupõlv avaldab seda rohkem hoogust. Ometi kõigi ühine tahe kannab ikkagi selle mõtteni, mis Vabadussõja võitluste ning võitlustes saavutatud võitude väärtuse tõstab erilise austuse aluseks ning selle asetab pühaduse pjedestaalile, nii et see on saanud meie eestlusteadvuse üheks ilusaimeks osaks. Seda osa on püütud esile tõsta täiesti põhjendatult ka kõigis meie rahva ettevõtmises, mis on seoses meie vaimsete aladega. Suuremal määral on need tunnetused ka meie harilikus töös leidnud tarvilist rakendust ja nendele on pöördud tähelepanu väga rohkesti samuti vabahariduslikul pinnal.

Just viimaseil aastail näikse meie rahvuslikud tunnetused olevat rohkem esiplaanile nihkunud. Aga ometi pole veel kadunud niisugused küll nähtavasti enese ülehindamisest tingitud mõnitamised, kus mõned pealtvaatavad tegelased peavad rahvuslikest küsimusist rääkimist, eesti rahvuse nimegi nimetamist juba otseku patutööks, nii et paljudele ühisettevõtmistele, aktsioonitööde korras sooritatavaile (lipuaktsioon, nimede eestistamine, kodu korrastamine, rahvamuu-sika ja rahvatantsud, rahvuslike ühislaulude levitamine, allveelaevastiku korjandused, rahvariiete propaganda — kõik mis on seoses meie isamaa ilustamise mõttega), tihti-peale vaadatakse kui mingisugusele kroonu-asjale.

Niisuguse suhtumise pärast on põhjust mõelda õige mõnesidki mõtteid, kuid ennekõike olgu mainitud, et just see mõistmatult kroonusajaks hinnatav tegutsemine on ometi vajaline kogu meie rahvale, see õigupoolest ongi, mis teeb meid tugevaks ka rahvusliku eluvõitlusvõime poolest ja mis meie vaimset olekut kõigiti kõvendab. Et seda on vaja, mitte üksnes oleviku, vaid ka tulevi-

ku pärast, selle üle oleksid edasised arutelud asjatud. See peaks olema juba saanud enesestmõistetavaks, nagu oleks põhjust soovida ning arvata, et rahvuslikud ettevõtmised ja eesti nime toonitamisest peaksid olema jõudnud juba sisemise tarbe asjaks, kui ei taheta jääda teiste rahvuste rahvustunde tugevama oleku alla ega jalgu.

Aga kui kõik seda ühendusse viia meie rahvusliku heroismiga, siis meie rahvusliku heroismi päevi ei tohi mitte lõpetatuks lugeda, vaid eeltoodud nappidegi mõttekäikude alusel see heroism ning rahvuslik jõulisus peaks üha edasi kestma.

Üheks ühteivivaimaks jõulisimaks avalduseks, mis sel alal meie rahva kõiki eespool osaliselt käsitletud tunnetusi summeeriks, peab olema ka meie vabadusmonument.

Et need mõtted ja tunnetused, mis kogu rahva vaimsust eriti võitlus- ning eluheroismi mõttes kannavad, ei või olla mannetud ja et teiselt poolt loodav vabadusmonument kõike seda peab eneses kehastama, siis on arusaadav ning mõistetav, mida vabadusmonument kui rahva võitluse ning eluvõidu sümbol meile tähendab, ja seda mitte tänaseks, vaid ka homseks ja ülehommeks.

Seepärast ei tohi ega saagi meie vabadussõja monumendi mõte jääda mingiks kroonuliseks peetavaks asjaks, vaid see peab saama kogu rahva asjaks ning ettevõtteks, nii et see oleks meil sümboolselt otseku rahvuslikuks elumõtteks ning templiks. Seepärast siis ka peab see meie riigi kõigis osades saama tubliks ühisaktsiooniks. Selle mõtte edukaks läbiviimiseks tuleb kõigile vastavatele komiteedele ja nende tegevusele kaasa aidata. Kõigil kodanikel on seejuures ühevõrra õigust oma toetuse ja abi lubamiseks ja kõigil on võimalik selles ühises tegutsemises end tunda sellest rahvuslikust heroismist kantuna, mis meie riiklikus uuestisünnis kajastaks ühtlasi rahvuslikku eneseleidmist — rahvusliku Eesti vaba ning julge vaimuse taassündi.

Kuna eeltoodud mõtted on öeldud vabaharidusliku ajakirja veergudel, siis olgu need kirjutatud ka eeskätt kõigi vabaharidustegelaste südameisse. Olgu ka selles kõik vabahariduslikud organisatsioonid oma ülesannete kõrgusel ning olgem selles küsimu-

ses kõik tublid tulekandjad, kelle ühisetevõtmine peagi saab teoks, nii et vaimustustuli ning rahvuslik elutuli haarab kogu meie rahvast.

Aga olgu need mõtted määratud ka kõigile neile, kelle silmavalguse ulatavusse need küünivad mistahes ringides ning koondumistes. Ja üheks sooviks seejuures jäägu: Kõik agaralt kaasa aitama meie vabadusmõnemi püstitamisele, et meie rahvuslikud tunnetused ja sisemised kriteeriumid peatselt saaksid võimsa sümboolse kehastuse!

E. Oja

Juhiseid ajakirjanduslikuks tööks

Organisatsioon, milles tegutsete, korraldab mitmesuguseid üritusi, ja asjale on ka suks, kui tähtsamad sündmused leiavad kajastust ka ajakirjanduses. Loomulikult ei saa tänapäeva ajakirjandus liig palju ruumi lubada seltside mitmesuguste ürituste kirjeldustele, kuid see oleneb ka ajalehest. Need maakonnad, kus ilmuvad kohalikud ajalehed, on selle poolest õnnelikumas seisukorras. Kohalikes ajalehtedes jätkub ruumi alati, kui sõnum on kirjutatud sobivalt. Ma ei kahtle, et paljud sellega isegi toime tulevad, kuid tean samuti väga hästi, kui vähe sellaseid amatööride käsikirju ümber tegemata ajalehte pääseb. Seepärast oleks igal juhtival seltsi tegelasel vajaline tundma õppida kaastöö tegemise ABC-d.

*

Meil on viimaseil aastail ajakirjanduses väga moodi läinud n.-n. jutuaajamine andmine, mis seisab selles, et toimetuse esindaja palutakse „jutuaajamisele“. Tavaliselt see käib ju nii, et vestetakse veerand-tunnike mõnusat juttu ja hiljem antakse toimetuse esindajale pihku kirjutusmasinal paljundatud informatsioon. Enamasti niisugustel kordadel imestatakse aga järgmisel päeval lehte läbi vaadates: nad on selle informatsiooni ju kõik ümber teinud. Väga sageli ollakse niisugusel juhul isegi pahane. Isiklikust praktikast toon näitena

Vähe sellest! Kui me tahame, et see kõik oleks püsiva väärtusega ja et ses kõige paremini kajastuks meie igipüsivuse mõte, siis selleks on tarvis, et me kõik tunneksime end kutsutud olevat selle võimsaks läbiviimiseks. Antagu selleks võimaluste kohaselt nii vaimsel kui ka majanduslikul alal oma võimete paremik! Avaldugu selles rahvuslik vaimustus ning hoog ja kandku seda teadmine: Bis dat, qui cito dat — Kahekordselt annab see, kes annab ruttu!

ühe iseloomustava loo, mis aitab neid põhjusi selgitada. Mõnesugustel kaalutlustel üks teater oli tulnud mõttele oma rändrupi tegevusest ja selle läbielamusi rahvale tutvustada ajakirjanduse kaudu. Oligi siis teatri büroos koostatud tekst, mis saadeti kõigile ajalehtedele, varustatuna kaaskirjaga: Siinjuures mõningaid lühikesi märkmeid meie näitetrupi viimaselt ringreisilt, mida palume lahkesti avaldada. Need „mõningad lühikesed märkmed“ täitsid aga tihedalt viis lehekülge masinakirjaga.

Ei tarvitse arvata, et ajalehe toimetuse paberikorvid on eriti maiad väljastpoolt toimetust saabunud käsikirju neelama, aga nimetatud juhtumil oli lugu küll nii, et kõnealusel ringreisist ei ilmunud ajalehtedes sõnagi. Teatri büroo rahvas oli muidugi väga pahane „seitungiasjandusele“, kuid õigemini oleksid nad küll pidanud süüdistama endid. Kogu ulatuses nende „lühikeste märkuste“ äratrukkimine oleks tähendanud terve lehekülje reserveerimist selle teatri jaoks. Kui aga ajaleht pühendab lehekülje, siis peab kirjeldatav sündmus ka tõesti olema sündmus.

Aga siis oleks ju võidud kärpida ja vähimalt osa ikkagi lehes ära tuua, nii võidakse nüüd arvata. Kahtlemata seda oleks tehtudki, kui see oleks olnud võimalik. Kõnealune informatsioon aga oli kirjutatud nii,

et kärpimine osutus tõesti võimatuks ka sel alal vilunuimalegi toimetajale. Lisaks sellele oli samal ajal põnevamaid probleeme päevakorral ja loomulikult ei hakanud siis toimetuses keegi ka kogu materjali põhjalikult ümber töötama. See saadeti lihtsalt „kõige liha teed“, s. o. paberikorvi.

Võin kinnitada, et nimetatud ringreisil oli tõepoolest kogutud materjale, mis teisisiti esitatuna oleksid toimetusele marjaks ära kulunud.

Et sellastest lugudest hoiduda, siis tutvume veidi reportaažitehnika saladustega. Siis pole hiljem vajadust teha asjatult pingutavat tööd paberikorvide täitmiseks.

*

Kuigi ajalehetöös on eriti hinnatav kaastöölise või kirjasatja isikupärasus, on siiski rida raudseid reegleid, mida peab silmas pidama igaüks. Esimeseks niisuguseks tingimuseks on oskus uudiste väärtust hinnata täiesti erapoolelt. Näiteid: Autoõnnetuse puhul huvitab kordnikku kõigepealt sõiduki number. Sündmuskohale juhtunud halastajaõde tunneb otsekohe huvi vigastatute vastu, ilma et sõiduk teda põrmugi huvitaks. Ärimees vaatab õnnetust majandusliku kahju seisukohalt. Tuletõrjujat huvitab küsimus, kas tuli ei ähvarda bensiinipaaki. Ajakirjanik peab olema täiesti teadlik faktide relativsest väärtusest nii sündmuskohta üle vaadates kui ka sündmust ennast kirjeldades. Reportaaž peab sisaldama nii täpse ülevaate, et iga lugeja, olgu ta siis halastajaõde, kordnik või ärimees, leiaks lehest selle, mis teda huvitab. Isegi kõige ärevamal momendil peab lehemees jääma täiesti rahulikuks vaatlejaks ja olukorra hindajaks.

Teiseks nõudeks on, et uudis peab olema uudis. Sündmusel on ajalehe seisukohalt ainult siis täisväärtus, kui see on registreeritud kohe. Ajalehes on sõnad „üle-eile“, „käesoleval nädalal“ jne. täiesti keeldud. Ei tohi unustada ka kaugust. Üks ajakirjanduse kuldseist juhtlauseist ütleb, et sõnumi väärtus kahaneb kauguse ruuduga. Mida suuremas kauguses sündmus on aset leidnud, seda rohkem ta peab sisaldama hu-

vitavat materjali, et pääseda leheveergudele. Erandina teatava osa ajakirjanduse teoreetikute poolt kauguse küsimuses võetakse ainult inimese elu kaotamist, mille puhul tuleb arvestada puht-inimliku kaastunde momenti, millele kaugus avaldab vähe mõju.

Neile peanõudeile lisandub veel terve rida väiksemaid.

*

Suureks probleemiks omaette on kirjutuse üldvorm. Koolipäevilt mäletab veel igaüks kirjatööde puhul lauset: „Ei leia kuidagi esimest sõna...“ Ajalehetöös seda muret ei ole karta. Kirjutamise vormi määrab siin otstarbekohasus lugemisel. Iga artikli algusest lõpuni lugemiseks puudub tänapäevainimesel lihtsalt aeg. Sõnumi algus peab seepärast lugejale andma kogu uudise ekstrakti ja esitama talle kõik tähtsamad faktid. Selle tõttu tulebki pearõhk panna just artikli esimese kärpe hoolsale väljatöötamisele. See peab võimalikult ühe lausega ja mitte rohkem kui 20 sõnaga vastama küsimustele: kes, mis, millal, kuidas, miks?

Tavaliselt niisuguse kokkuvõtte või „pea“ järgi tehakse juba toimetuses otsus, kas käsikiri kõlbab avaldamiseks või mitte. Kõigi saabuvate käsikirjade läbilugemiseks ei jatku peaaegu kunagi aega. Niisiis on reportaaži alal veel vähe, kui ütelda, et hea algus on enam kui pool võitu. Siin tähendab hea algus juba kaht kolmandikku. Hea artikli „pea“ on nii õrn asi, et siin iga sõna peab olema kaalutud. Esimene sõna peab haarama otsekohe uudise tuuma. Ei ole milgi tingimisel lubatav sellane algus: „Tunaeile leidis aset Järvamaal Anna vallas raske õnnetus dünamiidiplahvatusel läbi, kus said surma...“ Tähtis on vaid plahvatus ja õnnetus. Niisiis: „Dünamiidiplahvatusel said surma...“

„Peast“ tuleb aga olemasolevat materjali hakata käsitama huvitavuse järjekorras, kuna artikli lõppu jäävad kõik vähemolulised üksikasjad. Sel kombel, n.-ü. püramiidisüsteemis, kirjutatud artiklil on see hea omadus, et seda võib igal ajal kärpida, ilma et sõnumi selgus selle all kannataks. Kui ka ainult „pea“ lehte mahub,

annab seegi lugejaile veel kokkuvõtliku ülevaate kogu sündmusest.

Mis puutub keelelisse külge, siis tuleb mees pidada, et iga korralik ajaleht keeleuudenduse alal on enam-vähem konservatiivne. Selle põhjused on ka arusaadavad, kui järele mõtelda, kes kõik ajalehte loevad. Ülimoodsate sõnade kasutamine teeb sõnumi sisu jälgimise tülikaks ja raskeks. Et sõnum tuleb kirjutada ainult paberi ühele leheküljele ja varustada saatja nime ja aadressiga, see on niisama endastmõistetav asi kui käekirja selguski.

*

Lõpuks mainiksin Ameerika ajalehetöötajate ühingu 7 käsku leherahvale, mis on maksvad niihästi dollarite maal kui mujalgi.

E s i m e n e k ä s k: Ajalehe õigust publiku huvi äratada ja seda kinni hoida ei piira miski muu kui vaid kaalutlused rahva heakäigu üle. Ajakirjanik, kes kasutab oma võimu mõneks isiklikuks või muuks otstarbeks, ei vääri oma kutset.

T e i n e k ä s k: Ajakirjanduse vabadust tuleb hinnata kui inimkonna elulist õigust.

Vaidlematuks õiguseks on käsitada kõike, mis pole erandina keeldud seadusega.

K o l m a s k ä s k: Vaba kõigist kohustusist, välja arvatud truuks jäämine publiku huvidele (erahuvi või poliitiline erapoolikus on keeldud).

N e l j a s k ä s k: Usaldav vahekord lugejaga on väerika ajakirjanduse põhialuseks. Tunnustades seda usaldusvahekorda peab ajaleht alati jääma tööle truuks.

V i i e s k ä s k: Hea praktika teeb selget vahet reportaaži ja arvamiste avaldamise vahel.

K u u e s k ä s k: Ei tohi avaldada ebaametlikke paljastusi isiku kohta, kui talle ei anta võimalusi endakaitseks sõna võtta.

S e i t s m e s k ä s k: Ajalehte süüdistatakse möödapääsmatult variseerlikkuses, kui ta kõrget kõlbelist ideaali teenides soodustab madalate tungide arengut.

Ja käskude lõppsõna lausub, et ajakirjandus, mil puudub autoriteet nende põhi-käskude teostamiseks, saab hiljem kogeda, et sel teel ta õhutab enda vastu arusaaja publiku pahameele ja hukkamõistmise.

Villem Luhasoo

Mõni sõna noortest

Vastuseks Liis Kallasele

Lugedes „Arengu“ eelmisest numbrist Liis Kallase artiklit „Mõni sõna noortest“, avaldatud toimetuse poolt mõttevahetuse korras, jäi esimene mulje, nagu oleks autor millegi pärast veidi pahane just maanoorste organisatsioonidele. Ei saa küll salata, et maal on tõesti selline komme või pruuk, et iga organisatsioon (väljaarvatud muidugi masinaühingud, veeühingud ja muud selle laadilised) püüab asutada enda juurde noorsoo-organisatsiooni või osakondi andes neile enda nime ja peagu samad sihid. Ja üsna sagedasti ei tulda sellele, et noori ei huvita see põrmugi. Võib olla tahetakse sel teel kindlustada vanade organisatsiooni iga ja püsi, kuna arvatakse, et kui noored õpivad juba maast-madalast

vanadega käsikäes töötama ja nende töid jälgima, küllap nad siis on suutelised varsti jätkama isade ja emade töid organisatsioonides. Et aga asi maal nõnda hull oleks nagu Liis Kallas märgib: valla kohta kuni viiskümmend noorteosakonda, — seda ei tahaks tõesti uskuda. Ei kinnita, et oleksin kontrollinud seda, kuid nägemise, kuulmise ja väikeste kogemuste järgi võiksin nelikümmend maha võtta, ehkki kardan, et kakümme on palju! Mõnes vallas võib see arv kümneni küünida, kuid siis peab sinna hulka arvama kindlasti spordiringid, millised aga ei peaks takistama noorte koondumist mõnda suuremasse, üldsihti ja vaimlisi huvisid taotlevasse ühisesse organisatsiooni. Ja spordiringid on enamikult juhus-

likud, registreerimata, nõnda kuidas kuskil külas spordihuvilisi leidub.

Samuti ei maksa uskuda, et kui noor on liige ühes organisatsioonis, siis ta enam teisi ei lähe. Kui leitakse see tarvilik olevat, organiseerub agar noor isegi enam kui paaris organisatsioonis. Ja jõudu mõõda püüab ta kaasa lüüa igal pool. Väitega, nagu ei saaks mitmes organisatsioonis organiseeritud noores kasvatada üksmeelt ja ühtekuuluvustunnet, ei tahaks hästi leppida just maanoortega arvestades. Noor, kes on jäänud maale, on seotud päevast-päeva oma igapäevaste muredega hallis aastaringis vanemate kõrval. Tema saab leiva samast kust vanemad ja peab end elatama sama tööga — maaharimisega! Siin juures ma ei mõtle mitte, et maad harival noorel ei võiks olla vaimseid huviseid. Neid evib iga inimene, ja eriti veel meie noorsugu; üks suuremal, teine vähemal määral. Kuid põldu harides mõtleb ja soovib noor, et sellest tööst ka rohkem tulu oleks. Ja tööst on tulu alati siis suurem kui saak on suurem. Seepärast need noored, kes katsevad isade jälgedes hakata käima, on väga huvitatud maa viljakuse tõstmisest. Kuna paljudel pole võimalust seda õppida vastavates koolides, püütakse seda hankida organisatsioonides, mis taotlevad maatulunduslikke sihte.

Liis Kallase poolt märgitud kuuest üldreeglist on kõige raskem rakendada kolmandat: organisatsiooni kasvatusliku ala juht olgu kindlasti spetsialist omal alal. Kui vastavaid kasvatajaid leiduks, siis võiksid meie noored õnnelikud olla. Aga nagu eelmise nr. artikli autor isegi leidis, ei sobivat algkoolist läbi käinud noorte organisatsiooni kasvatajaks isegi kooliõpetajad, need tuntumad haridus- ja kasvatustegelased maal; põllumehest, kes on toime tulnud seapõrsa või vasika kasvatamisega, rääkimata. Tekib nüüd küsimus: kes peaks noorsooorganisatsioonis etendama kasvatajat ja õiget suunanäitajat? Sellele ei leia Liis Kallas ise ka õiget vastust. Vastava haridusega inimesi, kes võinukski olla tõesti asjatundja ja spetsialist omal alal, on maalt raske leida. Enamikult on kõrgema haridusega inimesed siirdunud teenistuse otsinguis

linnadesse ning tallu jäävad ikka alg-haridusega, harva ka kesk-haridusega noored. Tagasihoidlikult üteldes — on ju maal selline rumal arvamine, et keskkooli lõpetanud noor ei võivat tallu tööle jääda: naabrid hakkavad hurjutama ja teevad märkusi, et kas ilma keskkoolita ei kõlba ardataga käia! Ja kui palgata noorsoo-organisatsioonile väljastpoolt kasvataja-juht, läheb see liiga kulukaks. Nõnda et paratamatult tuleb leppida nn. „omakootud“ juhiga, olgu see hea või halb.

Edasi minnes võiks peatuda mõne reaga ka „maata ja maaga“ maanoore küsimuse juures. Maata maanoorena võiks esineda siin need, kelle vanemad kas elavad maal üürikorterites või teeb seda noor omakäel. Muid on raske nimetada, kuna eranditult igal käsitöölisel ja maakaupmehel ning kooliõpetajal on oma kapsamaa. Ja praegune maanoorte ring ei nõuagi, et ta liige peaks oma organisatsiooni-ülesande täitmiseks kasutama määratud maalahmakaid. Selleks piisab vaid 10×10 m ja sellist lapikest leidub iga rätsepa majakese juures. Nõnda et nende tarvis ei ole küll mõtet ellu kutsuda mingit muud organisatsiooni tüüpi ja praegune maanoorterit jätta „mullatuhnijaile“ (L. Kallase nimetus).

Et maanoorteritingides on vaimlised huvivid tahaplaanile surutud, on peagu väär arvamine. Eranditult kõik maanoorte ringid on jaotanud aja aasta-aegade järgi: suvel maatulunduslikud tööd katselappidel, talvel aga referaat-vaidlusõhtud mitmesugustel teemadel ning kirjanduslikud kohtud ja ühised koosviibimised teelaus. Samuti ei saa märkimata jätta, nagu hoiduksid maanoorteriringid kõrvale teistest kultuurilistest üritustest, nagu: näitekunst, muusika j.m. Nõnda et Liis Kallase kartus: on ju ülekohtus inimest ära meelitada vaimse töö juurest ja ta „ninapidi mulla sisse toppida“, et kõrgemad ideed enam ei saaks idu ajada, võib üsna muretult jätta kõrvale.

Tark ja hoolas peremees sööb kõige pealt hobuse, siis sööb ise ja kui aega üle jääb, võtab ajalehe ette ning uurib välisilma tegevust. Nõnda on see maal ja teisiti see ei ole kuidagi mõeldav. Et vaimsed huvivid peaksid just esikohal olema ja kutseala

Loksa näitetrupp 1938. a. sügisel.

koguni viimasel, see ei ole rakendatav maal. Õieti nad võiksid edeneda ja samuda käsikäes, kuid esikoht tuleb siiski anda kutsealale, kuna sellest sõltub kõik: rahvaste ja riikide elu. Kui võtta eeskujuks põllumajanduslikest riikidest hästi kiidetud Taani maanoori ja maarahvast ühes nende eluga, siis — teatavasti on seal maatöölisel

kuni 10. tunnine tööpäev meie 13. tunni asemel, — ei ole nad seda mitte saavutanud suurte vaimsete huvidega ja kehalise kasvatusesega, vaid lihtsalt maaviljakuse tõstmisega. Ja nüüd, kui neil see on saavutatud, võivad nad rahuldada endi janu kirjanduse ja teaduse järgi, kuna neil jääb selleks aega küllaldaselt üle.

Karl Laane

Õpiringide üritus rahva- kasvatuse tegurina

Ringhäälingus 28. veebr. 1939. a. peetud loeng

Nagu tihti meenutame, on meie rahva ajaloos olnud pikki aegu, kus rahvas on pidanud olema otsekui vaimses varjusurmas ega ole saanud teadlikult ja aktiivselt osa võtta oma ühiskondliku elu ja kultuuri ehitamisest. Seda rohkem võimalusi ja kohustusi on toonud aga omariikluseaastad, mil

kõikjal, kuhu vaatame, näeme rohkesti ülesandeid, mis ootavad tegijat, et luua vajalist uut ja võita seda, mis võib-olla minevikust kaasakandununa tundub veel võõrkehana meis ja meie kujundatava kultuurielu organisemis.

Neis ülesandeis arusaadavalt ei saa möö-

duda pealiskaudselt rahva kui terviku kultuuri- ja kultuursuse küsimusest, kuna sel on tänapäeval oluliselt tähtis osa. Me ei saa seepärast näha oma kultuurilise tegevuse peasihina mitte üksnes kultuurivarade produtseerimist ja arenemist selle kõrgtippudes, vaid kahtlemata on väga oluline — et need kultuurivarad leiaksid teed rahvahulkadesse ja et neis olevad loovjõud võiksid elava väärtusena rikastuda ja kasvada.

Moodustab ju rahvas tervikuna selle kandealuse, selle toitva pinnase, millesse oma juurtega kinnitub kogu ühiskondliku elu organism, et sellest ammendada oma arengule vajalist toitainet ja energiat. Kuid see energiahulk ei ole olemas juba valmil kujul, vaid see vajab äratamist ja arendamist. Selle järgi, mis sugune omadusilt ja sisalduselt on mullapinnas, võivad kujuneda ka selles juurdunud kasvud, kas enam või vähem jõulistena. Nii nagu põhjavee all kannatavalt aladelt ei saa loota suuremat viljakust, kuna seal nii mõnedki lootused võivad enneaegselt hallades närbuda, samuti ka kultuurarengult mahajääv rahvas ei suudaks võistelda teistega ega soodustaks ka kõrgemate saavutuste sündi.

Rahvakultuuri probleemidest olulisim on kahtlemata kasvatus küsimus, rohkem kui vahest üksnes välise kultuuripildi kujundamine ja teadmiste-oskuste aredamine, kuigi ei saa eitada ka nende suurt vajadust ja tähtsust. Peale üksikisikute kasvatus on meie tänapäeva suureks vajaduseks ja ülesandeks ühiskondlik kasvatus.

Väga põhjendatult on paljud tänapäeva elu vaatlejad ja tundjad teadlased j. t., nagu ka näit. üks meie silmapaistvamaid pedagoogika-teoreetikuid ja vabaharidustöö küsimuste uurijaid prof. A. Koort, juhtinud tähelepanu asjaolule, et uuemaaegsete ühiskondlike murrangute tõttu on tekkinud ühes väliste eluavalduste kiiretempolise arenguga ka teatavad väga tähelepanuväärsed kultuuri-hädaohud. Välised võimalused ja ruttav elutempo ei ole veel iseendast väärtus, kui sealjuures puuduks tugev, vaimselt ja kultuurselt arenenud inimene. Eriti demokraatlik ühiskonna kord võib areneda jõuli-

seks vaid tugeva rahvakultuuri aluseil, mille tähtsaimaks algosaks on isiksuste kasvamine. Ruttav elutempo ja sensatsioonidejanu ning välispidine tsivilisatsioon soodustavad aga teatava pinnalise elukäsitluse kujunemist, n. n. massistumise protsessi avaldagu see siis ka teatavas poolharitluses, liialdatud ja ruineerivas lõbukultuuri taotluses (tihti, jah, isegi mõningate org-ide viljeldatavana: kurikuulsad alkohooliga rahvapeod!) või nn. graadelikkuses.

*

Rahvakasvatus ei ole neid eesmärke, mida saaks teostada ainult ühekülgete avaldustega, ega teostu see ka ainult teatava ajavahemiku jooksul. Tegelikult on see aga paljude tegurite ja mõjude ühissaavutus ja teostub eeskätt küll kogu inimese kujunemise ajal (nooruses), kuid hiljemgi. Ka on siin tarvis silmas pidada inimese mitmekesiseid arengutarbeid, nii vaimse kui ka füüsilise kasvatus, mõistuse ja tundeelu arendamise harmoonilist kooskõla.

Kui näiteks küll kodu ja kool on rahvakasvatuse tähtsaimaks tegureiks, mis vajavad ja vääriavad suurt tähelepanu võime siiski ütelda, et samuti mitmesugused seltskondlikud mõjud, avaldused väljaspool kodu ja kooli kannavad vastutust, eriti tänapäeval, mil välismõjude osatähtsus kasvatuses on suurem kui minevikus. Kuna need mõjud haaravad juba õige intensiivselt noorsugu ta tähtsamail kujunemisajal — murdeas —, mil suure osa noorte süsteemikindlam arendamine katkeb (kahetsusega kuuleme, et peaaegu igal teisel noorel jääb lõpetamata isegi algkool), siis väärrib küll väga tõsist tähelepanu küsimus, kuidas korraldada vabaharidustööd nii, et see mõjuvamalt jätkaks koolis põhitatud rahvakasvatustööd. On ju selge, et ümbruse mõjud ja eeskujud, kui need ei arvesta kultuursuse nõudeid, võivad peaaegu annullerida nendegi püüete tulemused, mis on saavutatud koolis.

Vabaharidustöö mitmekesisest avaldusvormidest väärrib erilist tähelepanu õpiringide-üritus, eriti rahvakasvatuse seisukohalt. Õpiringides võimaldub kasva-

tuslikke sihte pidada silmas ja saavutada paremini seetõttu, et see on rajatud asjaosaliste aktiveerimisele ja isetegevusele, mis on kasvatustöö tähtsaimaks eelduseks, kuna see peab toimuma seest väljapoole olemasolevate jõudude, võimete ja paremate omaduste arendamise sihiga. See võimaldab kahtlemata paremini huvidekohase tegevuse teel omavahelises tööringis, kus käiakse koos järjekindlalt. Peale oma seesmise intensiivsuse on õpiringilise ürituse väärtus selleski, et see on ka piiratumates oludes kättesaadavaimaks, võiks ütelda, isegi odavaimaks vabaharidustöö avalduseks, nõudes tähtsa eeldusena siiski huvi, tahet ja järjekindlust.

Kuigi nagu nähtub nimetusestki, õpingide üritus põhineb peamiselt intellekti arendaval õpiringilisel tegevusel, sihiga — arendada teadlikkust ja suurendada vajaliste teadmiste hulka, on selle peaväärtus siiski kasvatuslik. Ses mõttes on tähelepanev, et õpingide töö tegelikud võimalusedki (keskmiselt umbes 15 töökoosolekut aastas) ei võimalda niivõrd põhjalikku, koolitööga võimaldavat ainete õppimist kui — vaimset äratamist, mille sihiks on panna liikuma asjaosaliste parimaid püüdeid ja viia neid veendumusele enesetäiendamise vajaduses, ka iseseisvalt, ning luua selleks vastavaid harjumusi. — Teenida ja äratada olevat vaimu ja seda panna liikuma enda seesmisel ajal, see ongi õpingide peamine mõte ja üks tähtsaimaid isiksuse kujundamise aluseid. Ses mõttes õpingide liikumine on väga lähedane rahvakoolide mõttele.

Moodustades teatava vaimsete harrastuste aktiivrühma, kus igaüks täidab jõukohaselt ühises töös vajalisi ülesandeid, võimaldab õpingide-üritus juure kasvatada ka uusi aktiivseid tegelasi, kes suudavad ja tahavad muiski seltskondlikes ja ühiskondlikes üritusis väärikalt kaasa tegetseada. Seesuguste aktiivtegelaste ja ka organiseerimisoskuse puudus annab meie tänapäeva väga mitmekesisestunud seltskondlikes tegevuses õige tihti end tunda. Ses mõttes on õpiringilisel tegevusel oluline tähtsus küpsva noorsoo suhtes, kust õigusega loodame uute aktiivtegelaste juurekas-

vu. Kui selle eest ei ole hoolitsetud õigel ajal, siis hiljem pole see enam kuigi kergegi ega tulemuslikult võimalik. Aga samuti on pidevaval ühisel õpingutööl oluline tähtsus ka täiskasvanute vaimsete püüete äratamiseks ja rahuldamiseks.

Ühine vaimne tegevus ja selles vajaline vastav töödistsipliin iga liikme poolt teatavate ülesannete täitmisel on üheks hinnatavaimaks teeks mitmesuguste vaimsete omaduste arendamisel, nagu kohusetunne, ühiskondlik tunne ja arusaamine jne. Samas aga võib lisada, et isetegevuslikud, huvidekohased harrastused õpingis on mõjuvaimad isiksuse kujundamise ja vaimse kasvatusetegureid, sest nii teadmiste, oskuste kui ka sügavamate veendumuste kujunemises jääb kindlamini püsima see, mis on omandatud asjaosalise enda aktiivse osavõtu kaudu, oma mõtte ja meelte pingutamise teel.

Töökorralduselt võimaldab õpingide-üritus kasutada kõige mitmekesisemaid harrastusvorme ja töövõtteid, rääkimata ainevaliku avaraist võimalusist. Sel teel saab silmas pidada ja omavahel siduda mitmekesiseid huvimomente ja tegelikke vajadusi. Hästi organiseeritud õpiringis on sisukas õpingutöö seotud ka vastavate elustavate, meeoleu loovate avaldustega (katked ilukirjandusest, ühislaul, seltskondlik osa jne.), mis võimaldab kultuuriselt rahuldada eriti noortele omast vaheldustarvet, mis sobivamate avalduste puudusel valiksid teisi, küsitava väärtusega, avaldusi.

Õpingides on ka mitmekesiseid võimalusi viia asjaosalisi tihedamasse vaimsesse ühendusse olulisemate peavakajaliste kultuuri- ja ühiskondliku elu küsimuste ja sündmustega. Õppides tundma oma maad ja rahva ajalugu, rahvuslikku loomingut ja mitmekesiseid kultuurisaavutusi võime leida mõjuvaima tee rahvusteaduse arendamisele. Kuid samuti tuleb hinnata osasaamist ka rahvusvahelistest kultuurivaradest. Peale üldiste alade ja isikukohaste harrastuste on võimalik õpiringilist tegevust tihedamalt siduda oma kodu ja kodukohta kultuuriküsimuste käsitlega ja selle arengut teadliku ja aktiivse

osavõtuga, mis on kindlasti üheks parimaks ja õigeimaks lähtealuseks kodumaa-arenamastuse arendamiseks, andes võimaluse kogeda seda, et igaühel on täita oluline osa kultuurühiskonnas oma maa hüvanguks, lähtudes konkreetseist ülesandest oma lähemas ümbruses.

Muidugi ei saa unustada, et õpingu-ürituse peamine kasvatuslik väärtus ei olene siiski mitte ainult käsitledavaist aineist, vaid rohkem tööprotsessist, et sel teel saadavaist harjumusist. Seepärast on kindlasti väga oluline, kuidas on õpingutöö organiseeritud. See asetab olulisima ülesande õpiringi juhatajale, kellelt on ennekoike nõutav vastav pedagoogiline hoiak.

Kujunenud ja hästi organiseeritud õpinguringitöös on võimalik ja vajaline silmas pida inimese mitmekesisemaid vaimupooli ja omadusi, et neid arendada harmooniliselt, mitte ühekülgsele üle hinnata üht vajadust teiste arvel, nii nagu see kujukalt ilmneb ühekülgseis rekordspordi avaldusis. — Aktiivsus töös, isetegevuses, esinemispraktika, suuline ja kirjalik eneseavaldus, teoreetilised ja põhimõttelised arutelud õpingud seoses praktiliste harrastustega, sisuline tegevus seoses meeoleolu loovate avaldustega, vaimsed kui ka puhtfüüsilised harrastused vaheldumisi (sportimist, mängu, matku, võistlusi jne.), need kõik kokku võimaldavad, vastavalt huvidele ja võimalusile, silmas pida mitmekesisemaid aren-

gutarbeid, mille peaväärtus ja lõpusiht on — kasvatada kultuurset ühiskonda neist eeldusist, mis temas on olemas üksikisikute ja nende vaimuomaduste näol.

Kui õpiringil on näiteks kasutada oma klubiruumi või ka muu sobiv kooskäimiskoht, kus kehtib kultuurne, osavõtjate endi poolt teadlikult teostatav kord, puhtus, maitsekus ja vastavad traditsioonid, siis võib see muutuda kohaks, kuhu tullakse meeleldi veetma vaba aega ja mis võiks õigustatult teenida tähelepanedava järelkooli nimetust, mille kaudu koolides rajatud püüded võiksid mõjuvamalt edasi areneda ja kanduda ka ümbruskonda.

Väga oluline kasvatuslikult on ka see, et õpingutegevus kohtadel ei esineks ainult ajutise nähtusena, vaid võiks areneda pidevalt — aastast aastasse. Alles siis saab ilmuda selle tõeline kasvatuslik mõju. Ka eri aastaegadel ei tohiks täieliselt katkeda side õpiringlaste vahel. — Kui talvekuudel toimub rohkem seesmine õpinguline tegevus, siis praktiliste harrastustena, matkadena jne. leidub võimalusi omavahelise sideme hoidmiseks ja kultuursete-kasvatuslike elamuste saamiseks ka kevade- ja suvekuudel. Nõnda, pikema aja jooksul pidevalt tegutsevad õpingid, kuigi need ei haara otseselt laiemaid hulki, võivad kujuneda nagu mingiks elavaiks ja valgustavaiks koldeiks, kust levib pikkamööda, kuid järjekindlalt kultuurset ja kasvatuslikku mõju ümbrusesse, tõeses ja väärtustades selle kultuurilist taset.

Seltskondlike rahvatantsude kirjeldusi

3. Jämaja labajalg.

Osavõtjaid: Vaba arv paare.

Algseis: Tantsijad seisavad paari-kaupa ringis, nägudega vastupäeva, neiu poisi paremal küljel.

Lähteasend. Poiss asetab parema

käe neiu paremale puusale ja neiu asetab vasaku käe poisi paremale õlale. Välised käed vabalt all.

1. tuur, A-osa: 1. takti 1. osal astuvad mõlemad vasaku jalaga sammu ette. Takti 2. osal viiakse parem jalg luisksammu-

3. JÄMAJA LABAJALG

Hoogsalt MM ♩ = 168

Eesti rahvaviis.
Sdn. A. URITAMM

Eelmäng.

Fants

The musical score is written for piano in 3/4 time, with a key signature of one sharp (F#). It consists of six systems of music. The first system includes the tempo marking 'Hoogsalt MM ♩ = 168' and the dynamic 'ff'. The second system features a 'rit.' (ritardando) marking followed by 'f' and 'a tempo'. The third system has a 'dimin.' (diminuendo) marking. The fourth system starts with 'p' (piano) and ends with 'f' (forte). The fifth system is marked 'mf' (mezzo-forte). The sixth system concludes with 'f' (forte). The score is labeled 'Eelmäng.' (Previous dance) and 'Fants' (Fantasy). The composer is identified as Sdn. A. URITAMM, and it is noted as an Estonian folk tune ('Eesti rahvaviis.').

ga mööda pörandat tagant ette ja takti 3. osal viiakse parem jalg ette risti üle vasaku, samaaegse kerge kehakallutusega paremale, ühekordse põlvest vetrumisga tugijalal. Tugijalg toetub labajalale ega tõuse varvasseisu. Teisel taktil astutakse parema jalaga samm ette, vasak jalg viiakse luiskammuga tagant ette risti üle parema, samaaegse kerge kehakallutusega vasakule. Seda kõike korratakse veel 5 takti. Seega on kõnnisamme kokku 7 takti. 8. takti 1. osal pöörduv poiss paremale, neiu vasakule, s. o. nii, et paarilised jäävad nägudega vastastikku, ja löövad mõlemad parema jala rõhuga vastu pörandat, takti 2. osal rõhu vasaku jalaga, viies samaaegselt vasaku jala parema juure. Takti 3. osal võtavad paariseltsilised vöökohavõtte, s. o. poiss asetab käed neiu peale ja neiu oma käed sirutatult poisi õlgadele.

1. t u u r, B-o s a. Tantsitakse 8 takti labajalga päripäeva, ringis liikudes aga vastupäeva (taktid 9—16). Labajalga tantsitakse tervel jalal, jalgu põlvist veidi kõverdades, kusjuures tuleb hoiduda vetrumisest allaüles ja igasugustest kaasapainutustest külgedele, ette ja taha. Tantsimist algab neiu parema ja poiss vasaku jalaga. Iga takti esimesel osal rõhutatakse jala mahaasetamist, kusjuures paarituarvulises taktis poiss rõhutab vasakuga ja neiu paremaga, kuna paarisarvulises poiss paremaga ja neiu vasakuga.

16. takti 1. ja 2. osal tehakse kaks rõhuga sammu ja võetakse lähteasend.

2. t u u r, A-o s a: Sama mis 1. tuuri A-osa, kuid selle vahega, et 2. tuuri lõpul jäädakse seisma nägudega vastastikku, seepoolsed käed all pihkseongus (taktid 17—24).

2. t u u r, B-o s a: Luiskamm, nagu 1. tuuri A-osas, kuid sisemiste jalgadega, ainult selle vahega, et luiskamm sooritatakse paigal, nägudega vastastikku, astetega (poiss vasakule ja neiu paremale) ja keha samaaegse väikese kaasapöördumisega heitejala suunas. Esimesel astel viiakse ühendatud käed heitejala, s. o. luiskjala, suunas ette üles ja teisel astel, koos luiskammuga vastassuunas, viiakse ühendatud käed tagasi alt-läbi-üles. Järgmisel astel (poiss vasaku,

neiu parema jalaga) viiakse käed hooga alt läbi ette-üles, samaaegse pöördumisega ringi ja käte vabastamisega. Poiss pöörduv vasakul jalal vastupäeva ja neiu paremal jalal päripäeva, kusjuures hoojalg hoitakse vabalt taga. Hoojalg asetatakse 28. takti 1. osal rõhuga maha (taktid 27—28). Kõik eelpoolkirjeldatu korratakse (taktid 29—32), kuid selle vahega, et 32. taktil tehakse kaks rõhksammu ja võetakse tantsu lähteasend.

3. t u u r, A-o s a: Sama mis 1. tuuri A-osa (taktid 33—40).

3. t u u r, B-o s a: Tantsitakse 8 takti labajalga päripäeva, ringis aga liikudes vastupäeva, kusjuures neiu algab parema ja poiss vasaku jalaga.

Need 8 takti labajalga tantsitakse järgmiselt: poiss, astudes 41. takti 1. osal vasaku jalaga sammu, pöörduv vasakul jalal ja koputab parema jala kinga ninaga takti ülejäänud osadel, s. o. 2 korda, vastu pörandat. Samal ajal aga pöörduv neiu tavaliste labajalasammudega. Järgmisel, s. o. 42. taktil kordab neiu nüüd sama mida poiss eelmisel taktil, s. o. pöörduv vasakul jalal ja koputab parema kinga ninaga 2 korda vastu pörandat. Poiss pöörduv samal ajal harilike labajalasammudega. Järgnevais taktides 43—48 on tegevus sama mis taktides 41 ja 42. 48. taktil neiu ei koputa enam, vaid nii neiu kui ka poiss teevad kaks rõhksammu ja võtavad tantsu lähteasendi.

4. t u u r, A-o s a: Sama mis 1. tuuri A-osas (taktid 49—56), ainult tuuri lõppedes pöördutakse 2 rõhksammuga nägudega vastastikku nii, et neiu jääb poisist paremale, mõlemal küljed täiesti vastamisi. Poisi parem käsi on neiu vasaku käega pihkseongus neiu vasakul puusal ja poisi vasak käsi neiu parema käega vasakul puusal.

4. t u u r, B-o s a: Nelja labajalasammuga pöördutakse päripäeva ringi, rõhutada iga takti 1. osa (57—60) ja sellele järgnevalt liigutakse väikeste jooksusammudega tervel tallal ringi kuni tuuri lõpuni, võetakse lähteasend ja lõpetatakse seega ühtlasi tants (taktid 61—64).

M ä r k u s: Kui 3. tuuri B-osa osutub selles ettenähtud koputussammu tõttu tantsijaile raskeks, võib soovi korral selle asemel tantsida 1. tuuri B-osa.

Rahvuslikkuse nõue meie vabaharidustöös

Murranguajad on häirivad ja vapustavad. Nad kisuvad meid välja kindlaks kujunenud rahulikust igapäevasest tegevusest ja asetavad meid nagu peata olekusse. Kuid paljusidki halbu nähtusi saab rakendada heast küljest nii ka pea kaotusest toibudes ja end kogudes sunnib uus olukord meid ot-singule ja ümberhinnanguile. Nii on tervit-ata-va, kui murranguid kasutatakse teadli-kuks vabanemiseks kivinenud ebakohaseist traditsioonest ja kui neid asendatakse vahe-peal muutunud sihtidega ja ajakohastatakse nii sisus kui ka võtteis.

Vabaharidustöös peaks olema endast-mõistetav, et Jannseni-Jakobsoni ajastu oli tolleaegne ning et tuleb end rebida lahti sel-le aja pärimusist, mis nüüdsele ajajärgule on ebakohased. Ei saa eitada traditsioone, nende puudumist tuleb pidada isegi halvaks, kuid kui traditsioon meid viib sisulisest tege-vusest kaugemale, siis tuleb sellesse asetada uus sisu või see heita kõrvale. Pahatihti aga ei mõelda, kust on pärit meie seltsite-gevuse traditsioonid, missugused tingimused ja ülesanded olid neil omal ajal missugused on nüüd. Kohtadel toimitakse aga tihti võrd-lemisi lõdvalt, „vahelugemislikult“, nagu oleks endiselt vaja „maarahvast“ tuua min-gisuguse kirjasõna juure. See oli oma kohal tol ajal, kui inimestele oli vaja anda lihtselt mõni põhjus kokkutulekuks, et neile sise-neks umbmäärane ühistunne või tekiks vähimalt ebateadlikki passiivne vastupanu võõrale võimule ja ümberrahvustamisele.

Ei, me asume nüüd hoopis teissugusel po-sitsioonil! Mida kirjasõnas pakkuda? Kui-das omariiklust süvendada? Mil viisil rahvusteadlikkust tõsta? Seega va-baharidustöös meil tuleb mõndagi revidee-rida, ümber hinnata, tuleb rakendada kind-lamas sihis, teadlikumas suunas.

Siinkohal olgu eriti alla kriipsutatud A. Koort'i artikkel „Vabaharidustöö lähtekohti“ 1934. a. „Arens“ nr. 8. Kordamisest ja ruumiraikamisest hoidumi-seks jäägu toomata sellest artiklist tsitaa-

did, kuid iga hariduselu kohapealne juhtiv tegelane ja organisatsiooni juhatus peaks ikka ja jälle pöörduma selle artikli juure kui oma organisatsiooni sisulise põhikirja juure. (Üldse peab märkima et kohtadel tu-leks rohkem ja kindlamini jälgida Eesti Haridusliidu ühtlustavat suunda ja enam ar-vestada näpunäiteid „Arens“, kui ainu-kest vabaharidustöö elavat omavahelist soont, selle asemel, et üksikuina ekselda.)

Nimetatud A. Koort'i artiklis on toodud üldnõudelisi lähtealuseid, mis on märgitud 1929. a. ülemaailmalise täiskasvanute kasva-tuse konver. tulemusena. Need on maksvad ka meile, kuid meie eriolude kohaselt (nagu varem vihjatud — sisuküsimus, omariiklus jne.). Käsitelgem siin rahvusliku o-m-e-n-d-i vajadust meie praeguses seltskon-nategevuses.

Meile meie omariiklus on aksioom, kuid see ei tähenda, et see on seda ka teistele rahvastele. Neile tuleb seda teoreemina tõestada seni, kuni see muutub üldteatavaks, endastmõistetavaks, ka — aksioomiks.

Ajalugu näitab, et on raske kultuurrah-vaid ära pühkida ajaloo arenilt teiste rah-vaste poolt — nende kultuurisaavutustega seda teha on peaaegu võimatu. Isegi vöit-ja id barbaare on ära sulanud allaheidetud kultuurrahvaste hulka, kultuurrah-vast vähemuse hulka. Peaaegu sama kõneleb ka meie muistne iseseisvusaeg. Me ei saa arvata, et olukord oleks olnud siis geopolii-tiliselt soodsam (täbaram!) ja tolleaegne rahvaste moraal „humaansem“. Lööke anti ja võeti paremale ja paremalt, vasakule ja vasakult, niihästi põhjas kui ka lõunas. Rah-va ja ta eluruumi hoidjaks oli suur aktiiv-sus, vitaalsus. Seda küsimust käsitleb üks orduaegseid lõunapoolseid mõisnikke, kelle märkmeid eesti kultuuri kohta on säilinud ürikuina. Ta võrdleb meid ja lõunarahvaid, leides, et eestlaste hoidjaks on visa allaand-matu järelejätmatu ning iseteadlik iseloom, mida pealiskaudselt peetakse jonniks.

Ei ole mõeldav eluõigus praeguste rah-

vusvaheliste keeruliste läbikäimiste hulgas, kui ei suudeta olla kultuurmaailma tasemel, Kui kaotame rahvahariduses, siis kaotame varsti põllumajanduses, kaubanduses, tööstuses ning meid allutatakse relvade tagi.

Meie ei saa lubada endale suurrahvaste juhuslikke ideoloogiaid või talitusmeetodeid, sest me ei saa pääseda mõjule kvantiteediga, vaid — kvaliteediga. Nagu me ei saa arvesse tulla „suurtükilihana“, nii me ei või sallida kultuurilisel alal hulgaloidust. Suurrahvas võib endas lubada mitmesuguseid eriõpetusi ja nende propageerimist iga üksiku eralõbuna, kuna halvim mis talle võib juhtuda, on mõnede „juurelõigete“ andmine või, vastandina, võitmine. Üldiselt jäädakse ikkagi püsima. Väikesel territooriumil ollakse aga kogu aeg „juurelõike“ positsioonis.

Kui suurrahva vaimujõudude protsent on väike, siis meil see peab olema suur, et hulk oleks võrdne, kuna siin ei minda arvutama mingisuguse rahva võimete protsenti, või indeksit, et teda hinnata, vaid võrreldakse kvantumit kvantumiga. Lühidalt — see nõuab rahvahariduse maksimumi väljapakumist. Peame iga kodaniku sisukuse viima kõrgeima määran, ei tohi jääda leidmata ükski suurus. Ja see ei ole lõbuega ajaviite-seltskonnategevus, vaid — omaette tõsine töö.

Meie olemist õigustab ja soodustab meie vajamine muile rahvaile, kui me suudame end teha vajaliseks kvaliteediga, uudsega nii majanduslikult (põllumajandusartiklid, käsitöö) kui ka oma üritustega vaimuilmas. Missisuline aga peab olema kogu meie tegevus? Enesestmõistetavalt me ei saa ega suuda hakata arendama teistest paremini mõnd võõrast kultuuri, sest sakslane esitab ikkagi paremini saksapärasust ja prantslane — prantsusepärasust. Et olla vajaline maailma kultuurpildis, peame sellesse andma omasuguse varjundi, peame avastama „uue maailma“, teistele rahvastele uue hingelaadi. See uus, see omalaadne on see, mis meie hingelaadis on teissugust tunnetust ja selle väljendust kui teistel; see on — meie rahvuslik omapärasus.

Mis viib meid võõraste rahvaste juure,

mis huvitab meid nende juures? Ikka see, et teada saada nende tunnetust, nende vaimulaadi või seda, kuidas nemad „tõlgitsevad“ seda, mis meil ja neil on ühine. Ja nii me otsime „veidrusi“ teiste rahvaste igapäevastest kommetest, elustiilist, toome mälestusemena kaasa mõne mokassiini, pussi või tüki näkileiba, aga mitte seda, mis on samasugune meilgi. Ja võõrast meil huvitab omakorda Haapsalu kootud rätt, meie rahvuskiri kodukäsitööl, Tallinna vanalinna telliskividest katuste küüdkihari, mitte aga pariisi mood meie vaateaknal või kesklinna kastmajad. Viimaste paelumisjõud on lühike, et ainult korraks võrrelda — ah, neil on nii, aga meil on nii.

Seega tingib meie püsi meie vajamine, viimase aga — meie omapärasus. Nii tuleb tahtes või tahtmata lakata mõtlematust võõra järeleaimamisest otsest, kõigi võõrsilnähtu, „välismaise“, jumaldamist, ja alata omapärasuse ülesehitamisega, võttes vaid kogemusi võõraile, või — halvemal juhul — sealne aine valada meie vormidesse, väljendada seda meie vaimus. Tuleb luua teadlik ja väärtusline omakultuur, mitte üks leppida pühade ja riiklike tähtpäevade patriotismiga sõnus, mis olgu propagandaks sisulisele tööle.

Eksiarvamistest hoidumiseks olgu märgitud, et rahvaharidus vaevalt ise loob rahvuskultuuri, kuid ümberpöörduvalt — rahvuskultuuri võib luua vastava rahvahariduse kaudu.

Kogu eeltoodu tohiks olla vahest lühike vihje vabaharidustöö üldistele lähtekohadele ja meie erilisele olukorrale selle piires. Kirjutuse nii mõnigi üksiklõik vajab omaette süvendamist ja pikemat arutelu ning taas selle juure tulekut. Loodame seda võimalusel näha nendel veergudel üksikkäsitlusina põhimõtete lähtekohast ja tegelike võtete kujul.

Kindel on, et kui seltskonnategevus, vabaharidustöö, moodustab väga tähtsa osa rahvahariduses, on mõjus rahva kasvatus-tegur ja kannab kultuurivahendaja ülesandeid, siis tuleb asjaosalisil olla sellest teadlik ja selle vääriline. Kui organisatsioonide

juhatusis kaalutakse iga oma ettevõtet ja liikmete juhuslikke soove „moeüritusis“ ning langetatakse põhjendatud otsus, siis see võib olla õige ja võib olla väär, kuid see on siiski midagi ja juhatus toimib mingisugusegi vastutusega. Lubamatu aga on selts-

konnategevus igapäev juhusliku talitusena, sest arvestades kogu eeltoodut see tegevus peab olema arvustav kõigile moodsaile tsivilisatsiooninähtusile, küllalt „konservatiivne“ selle juures ja rohkel määral rahvusisuline.

M. Luu

Kui Sulustveres*) esimest korda näitemängu tehti

See oli aastal 1884 või 1885 — enam kindlasti ei mäleta, kummal aastal — sest karjas ma käisin, aga koolis veel mitte. Sel ajal elutses ja töötas Sulustvere kõrtsis niinimetatud „juudi kambri“ rätsep Jaan Schlisty kes kohalikest küla noormeestest ja neidudest moodustas näitetrupi ja ühel suvisel pühapäeval kõrtsis „saksa kambri“ — mis oli kõige avaram ruum nimetatud hoones ette kandis näidendi „Üks öö Tartus“.

Mina selle näidendi ettekandmist ei näinud — olin liig noor selleks, et seda näha, ega aimanudki, mis asi see näitemäng on, olin vaid kuulnud, kui ema vahel „Olevikust“ ette luges, et Tartus „Vanemuises“, oli näitemängu tehtud.

Et kõrtsis näitemäng ettekandmisele tuleb, seda kuulsin siis, kui sulane Kaarel ja tüdruk Kadri sellest omavahel rääkisid ja ütlesid, et selle vaatajail tulevat maksta 20 kopikat.

Kadri arvas küll, et 20 kopikat olevat kahju ära anda, sest selle eest saab osta sitsirätiku, aga et kõik küla nooremad olid lubanud minna seda „kommetit“ vaatama ega siis temagi selle vaatamisest võinud ära jääda.

Ja hiljem, kui meie perest sulane Kaarel ja tüdruk Kadri kõrtsis näitemängu olid

vaatamas käinud, siis kõnelesid nad teisel päeval, et kõrtsi saksakambrisse oli tehtud kõrtsimehe kappidest, voodivarjendeist ja eesriideist eraldatud ruum — nii väikese kambri taoline — ja seal seda kommetit siis tehtudki, kus Listi (Schlisty) esinenud musta võltshabemega, nõgise näoga ja kaap-kübaraga — nii et pole teda esialgu äraagi tuntud. Aga nalja oli saanud, et naera kas katki. Olnud päris kena kuulda, kuidas kõik kommetitegijad** seal omavahel rääkinud.“

Kadri teadis veel seletada, et varsti seal-samas tehtavat jälle näitemängu ja siis tulevat ettekandmisele „Nunni kosjakaup ehk naine oheliku otsas“ — et tulgu siis pere-naine ka seda vaatama.

See kavatsus jäi aga teostamata, sest Jaan Schlisty kolis Sulustverest ära Tallinna ja teist asja edasiarendajat seekord koha peal enam ei olnud.

Olgu nimetatud, et Jaan Schlisty oli hiljem isegi Tallinna linnavolinik ja Eesti algpäevil 1918.—1920. a. Ülemiste järve vaht.

* Sulustvere küla asub Põltsamaa ja Jõgeva linna ühendava I klassi tee ääres; 8 klm Põltsamaalt eemal.

** Näitlejad, kelledeks olnud Jakob Laisar ja Kristjan Leht.

**„ARENNG“ on ainus
vabaharidustöö ajakiri!**

A. Mikiver

20 aastat näitejuhitöös.

Möödunud kuul täitus Loksa näitejuhil Arnold Mikiver'el 20 aastat näitetegevuse alal. 18 aastat sellest ajavahemikust on A. M. töötanud näitejuhina Harjumaa Loksal, viies sealse näitetegevuse taseme hinnatavale kõrgusele. Ka on A. M. tuntud energilise kaasatöötajana maateatri organiseerimisel ja ülesehitamisel, kuuludes Maateatri Näitejuhtide Ühingu juhatusse ühingu asutamisest alates.

Kiri Soomest.

Eesti Haridusliidu raadiosaate puhul 7. märtsil s. a. teemal „Õpiringi töökoosolek Pedakmäe koolimajas“ on peale muude saabunud kiri ühelt kuulajalt ka Soomest. Kuna nimetatud kirjas käsitletakse üht huvitavat küsimust muistest Ühis-Soome ajast, mida ka nimetatud raadiosaates ühe sõnavõtja poolt puudutati, toome allpool väljavõtte kõnesolevast kirjast. Selle juures on huvitav märkida, et kiri on kirjutatud korralikus eesti keeles, mille kirjasaatja on omandanud raadioõpingute teel.

„Salo, Soome. 10. III 39.

Pedakmäe õpiringile.

Oli eriti huvitav 7. III raadio kaudu kuulata Teie töökoosolekut. Kahju küll, et mikrofonil oli nii kiire, et ei olnud võimalust seda lõpuni kuulata, aga aitas sellestki, mis oli kuulda. Eriti huvitas kuulda, et „muiste oli Soome eesti provints.“ — Väga tõenäoline, ja siin ka tõendatud asi, nimelt, et Soome tõesti on olnud eestlaste asumaa, kuhu nad on rännanud, otsinud endale sobivad kohad ja hakanud siin põlde rajama, ehitama ja elama. Eriti paistab, et nüüdne Salo alevi ümbrus, Lõuna-Soomes, on olnud nende väljarändajate soosinus. Seda võib otustada nende mitmete kohanimede järgi,

mis esinevad siin kõige lähemas ümbruses ja on sarnased Eestis leiduvate kohanimedega, vahel isegi päris samasugused, nagu järgmised:

Hajala (küla) — Eestis: Haljala,
Halliko (vald) — Halliku,
Harmi (talv) — Harmi,
Pedassaari (saar) — Pedassaar,
Pernio (vald) — Pärnu,
Purila (talv) — Purila,
Somero (vald) — Sõmera jne.

Need ülalnimetatud kohanimed olen võtnud Eesti maakaardi järgi. Väljarändajad andsid oma uutele elukohtadele oma vana elukoha tuttava nime, mis oli loomulikult kodusem.

Üks õpiringi kõneleja mainis vanadest matusekombeist ja kivikalmudest. Need on ka siin sarnased olnud, sest siin ümbruskonnas leidub ka palju kivihunnikuid hauamärkidenä, vahel hiiglasuurtena, nii et peab imestama, kes neid on jõudnud kokku kanda. Paljud neist on küll läinud laiali, sest neid on uuritud ja neist midagi otsitud.

Ma ei leia Eestist küll Pedakmäe nime- list kohta. Arvatavasti on see siiski olemas!? Aga murrak mida „taluperemees“ oma kõnes tarvitas, oli õige ligidane siinse soome keelega; huvitav oli kuulda mitmeid puhtalt siinse murraku sõnu.

Nõmme naisselts „Avitaja“ juhatus ja revisjonikomisjon.

Nõmme Naisselts „Avitaja“ tähistas aastapäeva.

Eesti Haridusliidu liige Nõmme linna naisselts „Avitaja“ pühitses 17. märtsil oma 22. aastapäeva. Seltsi, mis kutsuti ellu 1917. a. maailmasõja ja revolutsiooni tormikeerises, peamiseks sihiks oli tollal sõttakutsute laste ja naiste aitamine, sellepärast ka nüüsguine primitiivne nimetus — „Avitaja“.

1928. a. pandi alus emade- ja lastenõuandlale. Siit peale kasvasid ka seltsi mured ja kohustused mitmekordseks, sest seltsi sissetulekuist enamik läks nõuandlale. Nõmme linna kiire kasvamisega käsikäes kasvab ka nõuandla abitarvitajate arv, mis vastuvõtupäevadel ulatub keskmiselt päevas 30-ni, ühes kõrguspäikese all ravijatega.

Kuid naisselts „Avitaja“ oma tegevuses ei piirdu ainult heategevusliku alaga, vaid on pöörnud tähelepanu ka enesearendusele, vabahariduslikele ülesandele.

Seltsi juures töötab oma naislaulukoor, asjaarmastajate näitetrupp ja 1935. aastast alates õpiring „Arenge“, mille ümber on koondunud 30 aktiivsemat ja haridushuvilist seltsi liiget. Õpiringi juhatajaks on pr. Sinaida Neumann, kelle juhtimisel ring on korraldanud pidevalt töökoosolekuid, kus on esinetud ettekannetega ja aruteldud mitmesuguseid kirjanduslikke kui ka muid, naiskutseisse puutuvaid, teemasid.

Samuti korraldab selts ka mitmesuguseid loenguid ja kursusi.

Oma 22-seks sünnipäevaks selts sai just 100-liikmeliseks.

Saadan teile, lugupeetud Pedakmäe õpiringi liikmed, kõige soojemaid hõimuterivitusi ja soovin palju head töötahet! Suure huviga kuulan ja jälgin Teie koosolekuid veelgi, kui selleks on jälle võimalus.

Suurima lugupidamisega
Pekka Korventaus.“

Uusi rahvamaju.

Kohalike seltskonnategelaste ettevõtlikkuse ja väsimatu energia tulemusena võime tähistada terve rea uute rahvamajade ehitamist.

Puka, Valgamaal, sai moodsa rahvamaja. Ruumid on avarad ja ehitatud vastavalt aja nõudele, omades ka täielise elektriseseade. Uus rahvamaja on ümber ehitatud vanast 1926. a. ehitatud tuletõrje seltsimajast. Rahvamaja omanikuks on Puka tuletõrjeselts.

Jäleverses, Viljandimaal, kerkis rahvamaja kohalike organisatsioonide ja elanike ühisel jõul ja kaasabil. Ehitusmaterjali veoks korraldati umbes paarkümmend talgut, millest alati elavalt osa võeti. Maavanema nimel avas rahvamaja ja pidas lühema

kõne rahvamaja tähtsusest koolide inspektor Mihkel Roots.

Luke l Tartumaal, teostus lukelaste kauaaegne unistus — saada seltsidele seltskonnaelu arendamiseks seltside kodu. Juba 1936. a. paiku tehti algust rahvamaja ehitamisega, mis aga rahanappusel peagi vaibus. Uuesti asuti rahvamaja ehitamisele Luke põllumeesti seltsi poolt ja paari aasta visa tööga on tulemus saavutatud. Tõhusat abi on annud ka Luke vallavalitsus. Uus rahvamaja asetseb Luke asunduse pargis ja on kogult massiivne ehitus, mahutades endasse avarda toad juhatusel, kaupluseruumi, jalutustoad ja peosaali umbes 500 inimesele.

A s s a m a l l a s, Virumaal, algas käesoleval aastal Porkuni v. tuletõrjeühing rahvamaja ehitust. Kuna projekti koostamisel arvestati kõiki rahvamajade kohta kehtivaid nõudmisi, võetakse maja loodetavasti ka avalike rahvamajade võrku. Täiesti uue ehitusena on mõeldud lava, saali ja vestibüüli osa, kun kõrvalruumid saadakse praegusest ajutisest tuletõrje kodu peosaalist.

A l t s e r v a nime all Roela valla idaosas Virumaal asub terve rida metsakülasid: Alavere, Rasivere, Tammiku, Ojaküla, Liiva, Väljaotsa ja Palasi. Asudes eemal valla peakeskusest, Roelast, on nendes külades arenenud omaette seltskondlik töö ja tegevus. Seltside seltskondlikku tegevust pidurdab aga suuresti koduruumide puudus. See pärast on Altserva seltsid asunud endale koduruumide soetamisele. Selleks osteti juba mõõdundun kevadel vallalt Tammiku koolimaja ja loodetakse selle rahvamajaks ümberehitamise töödega käesoleval kevadel jõuda lõplikult valmis.

V i l j a n d i - K a b a l a tuletõrjeühingule ja haridusseltsile müüdi mõni aasta tagasi Põllutööministeeriumi poolt Kabala mõisast endine valitsejamaja, mis on suur ja kapitaalne ehitus. Mõisaaegsete ehitusviiside tõttu ei kõlba see hoone aga praegu kasutamiseks ja kumbki selts ei suuda omal jõul hoonet ümber ehitada.

Nüüd on haridusseltsi ja tuletõrjeühingu juhatus leppinud kokku, et nende päralt olev maja antakse üle Rahvamaja Ühingule, kelle asutamist alustas haridusselts. Sellega on Kabalal avanenud võimalus ehitada sobiv rahvamaja.

A r e v a l l a s, Pärnumaal, peeti haridusseltsi algatusel vallamajas valla piirides asuvate organisatsioonide koosolek. Koosolek asus üksmeelselt seisukohale, et rahvamaja ehitamine Arsesse on mõõdapääsmatult tarviline. Otsustati pöörduda vallavalitsuse poole, et tema valmistaks rahvamaja eelprojekti ja võtaks ühtlasi ehitamise eeltööde juhtimise enda peale.

Ülevaade Pamma maanoorte õpiringi tööst.

Üheks tähtsaimaks Pamma noorte talviseks tegevusalaks on õpiringitöö. Õpiringi ümber on koondunud teovõimelisemaid ja õpihimulisi noori arvult 15. Õpiring on pidevalt töötanud juba 6 aastat. Ka käesoleval õppeperioodil õpiring registreeris end Eesti Haridusliidus, võttes ühtlasi osa õpiringide töö premeerimises.

Tänavune õpiring töötab referaatide meetodil ja selles käsitletakse mitmesuguseid noorte huvialasse puutuvaid küsimusi. Nii leidub töökavas järgmisi vaidlusreferaatide teemasid: „Puhtad aknad peretiitre ukkus“, „Pidudest ja pidudel käimisest“, „Abikaasa valik“, „Talu värv ja tarad“, „Lipust ja lipuvardast“, „Põllumehe kutse ja kutseharidus“, „Liiklemine ja liiklemisseadlus“, „Vanapoiss“, „Heinaseemnete kasvamine“ j. t.

Peale referaatide peetakse aeg-ajalt välisjõudude kaasabil mitmesuguseid loenguid. Käsitlemist leiavad niisugused tarvilised küsimused nagu talituskirjade kirjutamine, karjasööda probleem, karjasööda eelarve jne.

Õpiringil ilmub oma ajakiri „Meie Ring“, mida seni on ilmunud 4 numbrit. „Meie Ringi“ toimetatakse järgmiselt: kõik õpiringlased on ajakirja kaastööliskis ja iga kaastöölise kirjutab ühel ja samal teemal, igaüks oma seisukohalt. Ring on varemgi toimetanud oma ajakirja, kuid see moodus on annud kõige parema tulemuse.

Ringi liikmete vahel on korraldatud pidev võistlus pluss- ja miinuspunktidega. Plusspunkte saab õpiringlane referaatide käsitlemise ja pikkuse korraliku koosoleku juhatamise, protokollimise, sõnavõtmise jne. eest. Miinuspunkte võib saada mittekorralku käitumise ja tööde tegemata jätmise puhul. Kui õpiring kuus aastat tagasi tegevust alustas, tuli sõnavõtmisi välja meelitada. Nüüd näib see nähtus olevat kadunud ja sõnasoovijad tuleb seada järjekorda, mõnikord sõnavõtmisi isegi piirata.

Õpiringi juhatusse kuuluvad: kauaaegne õpiringi juhataja Oskar Grepp, abi preili H. Sirel, hidamiskomisjoni esimees preili K. Kallas, töökomisjoni esimees preili L. Vaher.

Õpiringi tegevust kavatakse jätkata ka suvel mitmesuunaliste matkadega. Suurimaks neist tahetakse kujendada rattamatk nelipühi ajal Lääne-Saaremaa ossa. Kavast on külastada võimalikult kõiki sealseid õpiringe, Mustjala ja Pidula ümbruse vaatamisväärsusi, Vilsandi saart jne. Seega õpinglased jäävad tegevusse pidevalt läbi aasta.

Torgu Laulu ja Muusika Selts 20-aastane.

Eesti Haridusliidu liige Saare maakonna Torgu valla suurim haridusselts, pühitseb 16. aprillil oma 20. aastapäeva, mida kavatsetakse korraldada erilise pidulikkusega. Märtsi algul pidas selts oma aasta peakoosoleku, kuhu olid tulnud kokku peaaegu kõik liikmed. Aruandeist nähtus, et seltsi tegevus möödunud aastal on olnud õige intensiivne. Näitering on lavastanud 7 näidendit; laulukoor on avalikel esinemisel kannud ette hulga laule ja osa võtnud Eesti XI üldlaulupeost; orkester, eesotsas energilise juhi hra Köster'iga on olnud alati seltskonna teenistuses, kaunistades oma mänguga kõiki Torgu keskosas toimunud aktusi ja koosolekuid. Orkester on osa võtnud ka XI üldlaulupeost.

Uude juhatusse valiti J. Matt, H. Pendis, R. Kakum, R. Puumber, A. Marist ja J. Pruul.

Vabaharidustöö kursus Jägalas.

Rõõmustavalt suureneb järjest Haridusliidu liikmesseltsides teadlikum tegevus ja õpingute ning endaareduse rõhutamine. Nii, lisaks senistele loengutesarjadele mitmes paigas, toimub märtsikuu jooksul Jägalas kultuuriseltsi „Omakodu“ korraldusel ja Eesti Haridusliidu kaasabil vabaharidustöö kursus. Töökoosolekud on kord nädalas 3—4 tundi. Kavas käsitellakse vabaharidustöö aluseid, organisatsioonilisi ja organiseerimise küsimusi, vabaharidustöö töövõtteid, rühmtegevusi ja organisatsioonide koostöö võimalusi. Loengud on läbi põimitud tööandega ja harjutustega, lektoriks on hariduskonsulent H. Lepamäe.

Vabaharidustöö-loenguid Virumaa rahvaulikoolis.

Virumaa Rahvaulikoolis Kundas on k.-o. õppeaastal võetud järjekindla kursusena kavva ka seltskondliku tegevuse ja vabaharidustöö küsimuste käsitletu, missugust ainet käsitleb rahvaulik. juhataja Jaan Ruus igal nädalal ettenähtud vastavil tundidel. Peale teoreetilise käsitletu õpilased omandavad kogu õppekursuse vältel praktilisi kogemusi, näiteks töös õpiringides, omavaheliste koosviibimiste, mitmesuguste eriõhtute korraldamise teel jne.

5. ja 6. märtsil külastas rahvaulikooli Eesti Haridusliidu konsulent Karl Laane, kes pidas loenguid õpiringide organiseerimise ja töökorralduse küsimustest ning õhtusel koosviibimisel kõneles kodumaa vaatamisväärsust, demonstreerides vastavaid valguspilte.

ÜENÜ üritab õpiringilist tegevust.

4. ja 5. märtsil korraldas ÜENÜ Lääne-Viru keskkorraldus Rakveres oma talipäevad, millest võttis osa umbes 40 esindajat osakondadest. Talipäevade juhtmõtteks oli korraldajate poolt asetatud seltskonna ja noorsootegevuse vaimsete avalduste esiletoostmine. Selleks oli arutlusküsimuste käsitlemine korraldatud õpiringi töökoosolekuna, mida juhatasid Neeme Ruus ja Karl Laane.

Avaloeng oli Neeme Ruus'ilt teemal: „Õpiringide osa vabaharidustöös“. Esimene töökoosolek oli pühendatud küsimusele „Noorsooorganiseerimise alused“, millest refereerisid ÜENÜ Keskkorralduse sekretär A. Meikop ja A. Sikka. Teema kohta kujunesid läbirääkimised õige elavaiks ja huvitavaiks, kusjuures rõhutati vajadust noorsooorganisatsioonides vaimset arendavate avalduste senisest suuremaks arendamiseks. Teisel töökoosolekul käsitleti küsimust „Juhtkonna kriis“, millest refereerisid major A. Raudsepp ja ÜENÜ instruktor Uudekülli. Väga elavaks kujunes 5. skp. korraldatud töökoosolek, mis oli pühendatud maateatri ja pidude kultuuri küsimustele. Teemal „Maateatri päevamured“ kõnelesid õpet. pr. L. Väinaste ja O. Tooming ning teemal „Kas peod või vabaharidustöö?“ — Karl Laane.

Talipäevadega ühenduses peetud ÜENÜ Lääne-Viru keskkorralduse üldkoosolekul otsustati peale muu osakondades senisest intensiivsemalt viljelda õpiringilist tegevust.

Valgamaal suur huvi hariduslike loengute vastu.

E. Haridusliit korraldas elmisel kuul loengutesarja Valgamaal. Kõneles hariduskonsulent Elmar Oja teemal „Raamat kultuuri alussambana“. Loenguõhtud toimusid Tahevas, Laanemetsas, Koikülas, Kaagjärves, Pajus, Soorus, Pukas, Laatres, Keenis, Kuigatsis, Pikasillal, Leebikus, Löves, Helmes ja Tõrvas. Üldiselt võtsid osa loenguist 1950 kuulajat, seega keskmiselt võttis osa igast loengust 130 inimest. Kõige rohkem kuulajaid oli Puka rahvamajas — 310, kõige vähem Laatres, kus oli 58 kuulajat.

Veel preemiaid õpiringidele.

Lisaks senisele 15-le eri asutusele ja -ettevõttele on veel Lääne Maavalitsus määranud preemiaid Läänemaa edukaimale õpiringile Kr. 30.—.

Haridusministeerium selgitab populaarteadusliku ja rakendusliku kirjanduse vähese leviku põhjusi.

Arvulised andmed näitavad, et samal ajal, kui Haridusministeeriumi poolt raamatukogudele soovitatud raamatute hulgas on populaarteaduslikku ja rakenduslikke 54 prots., leidub neidsamu raamatuid raamatukogudes keskmiselt 35,6 prots. ja laenatud on neid raamatuid ainult 18,2 prots., maal koguni 11,8 prots., laenutatud raamatute üldarvust.

Alfred Adler: Inimesetundmine.

Inimeste iseloomude peategureid ja nende areng. Tõlk. D. Hint. Algupärandiga võrrelnud L. Anvelt. Elav Teadus nr. 85/86. 212. lk. Hind kr. 2. Eesti Kirjanduse Selts Tartu, 1939.

Dr. Alfred Adleri poolt põhjendatud individuaalpsühholoogia, see S. Freud'i alustatud psühhonaalüüsi elulähedasem edasiarendus, on kujunenud üheks nüüdisaja maailma kõige kuulsamaks, kõige populaarsemaks ja tähendusrikkamaks teaduslikuks teooriaks. Enese maksmapanekutung hingelise põhitegurina, alaväärsustunne ja selle ületamine kui ka isiku arengu peaprobleem ja närvihaiguste tekitaja, sotsiaaltunne kui isiku kõlbelisuse peamine moodupuu — need jt. on mõisted ja seisukohad, millest kõneldatakse ja mida tarvitatakse praegu juba kõikjal. Otse juhtiv koht on neil näit. väikelaste koduses kasvatuses ning noorsoo ja täiskasvanute närviliste häirete ravi puhul. Samuti pakub see aga ainulaadseid andmeid hingeelu ja iseloomu paremaks tundmiseks mõistmiseks ja siis ka selle vigade parandamiseks. Nii peaks kõigile huvitav olema vastav ülevaateteos „Inimesetundmine“ individuaal-psühholoogia looja ning meistri A. Adler'i enda poolt, kus ta hulga huvitavate näidete varal selgitab oma õpetuse peapunkte. See on peale põneva dünaamilise psühholoogia käsitlemise ühtlasi ka praktiline inimhinge elutarkuse õpetus, mis näitab, kuidas pääseb oma hingeelu segavaist ja piinavaist väärhoiakuid ja areneda rõõmsaks ning õnnelikuks sotsiaalsiksuseks.

Õpiringi kava rahvamajanduse alalt.

Dr. A. Rannes: „Rahvamajanduse õpetus“. Tööülesandeid ja -juhiseid õpiringidele. 48 lk., hind 25 senti.

Neil päevil ilmus Eesti Haridusliidu kirjastusel uus õpiringi kava. Konjunktuurinstituudi referendilt dr. A. Ranneselt — „Rahvamajanduse õpetus“.

Soovides aidata kaasa populaarteadusliku ja rakendusliku kirjanduse suuremale levikule ning tarvitamisele on Haridusministeerium asunud andmete kogumisele selle kirjanduse vähese leviku ning tarvitamise põhjuste ja lugejaskonna soovide kohta sel alal.

Selleks on Haridusministeeriumi noorsoo- ja vabahariduse osakond koolivalitsuste kaudu saatnud küsimislehe kõigile avalike raamatukogude juhatajaile eeltoodud kirjanduse arvatavate vähese leviku põhjuste kindlakstegemiseks.

Kirjandust

Brošüüris antakse lähemaid juhiseid enesearendamistööks õpiringides rahvamajanduse alal, mille järgi tuntakse eriti huvi tööstusringkondades, kuid mille põhialuste tundmine on vajaline igale teadlikule kodanikule. Kava on kohandatud õpiringitöö metoodilistele nõuetele, kusjuures aine on jagatud 15-ks töökoosolekuks. Igaks töökoosolekuks on lähemalt antud teemad ja probleemid referaatideks ja arutlusiks ning on juhatatud nende ettevalmistamiseks kätte vajalised allikad kirjanduse näol. Vastavat kirjandust muretsetakse Eesti Haridusliidu juures asuvasse õpiringide laenuraamatukogusse, et võimaldada selle kasutamist kõigile asjahuvilistele õpiringidele.

Georg Michelson: Viuldaja käsiraamat. Tallinn 1938.

Väljavõtteid Ed. Visnapuu arvutusest „Muusikalehest“ nr. 1 1939.

„... on tegu mõtteavaldustega, mis tulevad meile trükisõna kaudu uudsest. Need seisukohad ja vaatlusviisid välismaalgi pole ammused.“

„Käesolevas brošüüris kajastatakse neid vaatlusviise, mis lähtuvad disponeeritud kehaliigutustest. Selles otsitakse ennekõike vastust küsimusele, millises kontaktis ja kuidas suunatult peab toimuma lihaste tegevus viulimängu juures. Samas seletatakse ka kehaliikmete suuremat või väiksemat sobivust instrumendi käsitlel. Nii kasvab välja õpetus orgaanilistest ja individuaalsest tehnikast, mis aitab üle huupi otsimisest, kogemata leidmisest — ning koguni mitteleidmisest.“

„... teost võib soovitada tutvumiseks ning järelemõtlemiseks kui uemate vaatlusviiside kajastajat viulipedagoogika alalt meie trükisõna kaudu...“

Teos on soovitatud E. V. õppeasutustele Haridusministeeriumi vastava komisjoni otsusega 28. I 1939.

SINGER

Vanimad ja suurimad õmblusmasinatetehased maailmas. Asut. a. 1851.

Kroonitud üle
500 korra kõrgeimate
auhindadega

Õppevahendite asjas.

Teatav sati õppevahendite hulka kuulub ka õmblusmasin. Vastavate ettekirjutuste täitmiseks need koolid, kus veel puudub õmblusmasin, kuuluvad selles suhtes maad; rohkem aga teevad seda masinate müüjad. Kuna koolid üsna tihti on seotud määratud summaga, siis sageli ei saa kõne alla tulla moodne, tänapäeva kvaliteetmasin, vaid pigemini ollakse sunnitud leppima summa poolest vastuvõetava objektiga. Ka Singer müüb odavaid masinaid, isegi väga odavaid, kuid need ei saa õppiiva noorsoo suhtes tulla kõne alla, kuna ellu astudes ükski noorik ei ostaks endale masina, millel ei saa kõiki neid töid teha, mis tingitud tänapäeva nõudmisist.

Enne lõplikku otsust tutvuge vana ja hea Singer-margiga. Nõudke lähemaid seletusi ja kutsuge meie esindaja enda poole, kes suuliselt täiendab ülalöeldut faktide varal.

SINGER ÕMBLUSMASINATE ÜHISUS.

Nahailu vahendid.

PARIM TUALETTKREEM
SISALDAB D VITAMIINI
SOODUSTAB NAHAILU
TÕSTMIST.

Eide kreem.

Metamorphosa

tedretähtede kaotamiseks.

Euksus puuder

10-nes värvinüansis.

Kulmuvärv „Henna Odor“ jne.

A/S. „ODOR“.

1 kroon kuus

suudate kindlasti panka sisse maksta oma lapse arvele. Selle väikese sissemaksuga kogute lapse täisealiseks saamiseni

350 krooni

suuruse kapitali, kui algate sissemaksimisega kohe pärast lapse sündi. On aga Teil võimalik rohkem säästa, siis kasvab ka kapital vastavalt suuremaks. Sellega kindlustate lapse tulevikku ja valmistate rõõmu enesele ja temale.

Seepärast juba täna

astuge lähemasse ühispanka või Ü. K. Eesti Rahvapanka ja avage oma lapse nimele hoiuarve ja makske sinna järjekindlalt iga kuu kindel summa. Hoiuarveid avavad kõik ühis pangad, hoiu- ja laenukassad ja ka

Ü. K. EESTI RAHVAPANK

Tallinnas, Suur Karja 19

A=8.

Eesti Paber

Tallinn

ÜHISTEGELIK KINDLUSTUSSELTS „TALU“

Juhatus ja peakontor: Tallinn, Väike-Karja 7.
Telef. 459-07, 459-09 ja 484-38

**Toimetab: tule-, elu-, murdvarguste-, kodu-
loomade-, rahe- ja klaasikindlustusi.**

PEAAGENTUURID: Tartus, Võidu tän. 14, tel. 8-05.
Otepääl, Pärna t. 1.
Valgas, Vabaduse t. 2, tel. 1-15.
Võrus, Kasarmu t. 5, tel. 1-33.
Petseris, Võru t. 3, tel. 68.
Pärnus, Kuninga tän. 22, tel. 6-55.
Viljandis, Leola t. 1, tel. 3-41.
Rakveres, Laada t. 12, tel. 1-08.
Jõhvis, Narva t. 6.
Paides, Pikk tn. 32, tel. 74.
Tapal, Kesk t. 3.
Koerus, Väinjärve tee 2.

Esindajad igas
linnas ja vallas.